

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון ק"ג | יום הכיפורים | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגומם	איאת השבת	כניסת השבת	בגומם	איאת השבת	כניסת השבת	בגומם	איאת השבת	כניסת השבת	בגומם	איאת השבת	כניסת השבת	
20:11	19:47	18:44	20:03	19:41	18:35	19:49	19:14	18:16	19:52	19:12	18:01	

מיוחד:
סוכה
בפרגולה
חלק ג' | עמ' י"ד

חשיפה: המסר של מרן ה'בית ישראל' מגור שהובן לאחר ששים שנה (=בשנת תשפ"א) | עמ' כ"ג
סגולה: קידוש לבנה במוצאי יו"כ | עמ' ב'
אקטואליה: האם יש מצוה לאכול פת בערב יום הכיפורים | עמ' י"א

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מליצה נפלאה של הרה"ק מבראדיטשוב בערב יו"כ

מספרים על הרה"ק מבראדיטשוב זי"ע ששכר פעם יהודי פשוט עם הארץ באומרו לו שיתן לו במשך שנה תמימה אכילה, שתיה, לינה וכל צרכיו בהרחבה גדולה, אבל בתנאי שיציית לו לכל מה שיצונו, והלה הסכים.

ויהי כעבור תקופת שנה, בערב יום הקדוש אמר לו הרה"ק עתה הגיעה העת שתציית לדברי וברצוני שתלך להמיר את דתך. הלה ניסה להתחמק ואמר להרה"ק: להשתמד חס ושלום, בשום אופן. אך למענכם אפילו באש, אולם להשתמד חס וחלילה.

אך הרה"ק עמד על דבריו - "תנאי הוא תנאי! והרי הבטחת לי לקיים את כל אשר אצווך?!" כשהתעקש הרה"ק וביקש לקחת אותו בכוח אל הכומר, החל הלה להתאבק ולהתקוטט עמו, היהודי היה גבוה וכבד גוף [אף הוסיף האמ"ח בצחות: "בודאי, הרי זה היה לאחר שנה של אכילה דשנה..."], ואילו הרה"ק מבראדיטשוב היה יהודי נמוך וצנום, והפיל את הרה"ק לארץ.

תוך כדי ההיאבקות, הוציא הלה להרה"ק שערה מזקנו. מיהר הרה"ק מבראדיטשוב ורץ עם השערה לארון הקודש ואמר: "ראה נא ריבונו של עולם! מי כעמך ישראל?! יהודי פשוט זה, אינו יודע מאומה, ועם כל זאת כשרך ביקשתי ממנו שילך להשתמד - אף שהתניתי עמו לפני כן ונתתי לו על כך שכרו משלם - סירב בכל תוקף!"

גדולה על בני ישראל.
שרפי קודש (עמ' נו)

כשסיפר הרה"ק האמרי חיים זצ"ל את המעשה הנ"ל, פתח ואמר: עובדה זו שאין כדוגמתה להמליץ טוב על ישראל, כבר סיפרתי מספר פעמים. אך הנני חוזר לספרה שוב כי לדעתי יש בה סגולה לטהרת הנשמה.

והמשיך האמ"ח: וזוהו יש לפרש את הכתוב (פרשת יתרו) "היה אתה לעם מול האלקים והבאת אתה את הדברים אל האלקים", קח נא 'את העם' - אפילו אותם מבני ישראל הנקראים 'עם', שהם בדרגה פחותה, ואמור להם שיהיו 'מול האלקים' היינו כנגד רצונו יתברך, אז 'הבאת אתה את הדברים אל האלקים' - ללמד זכות עליהם, כי מה שימאנו ויסרבו, יהיה מליצה

"ק"יין תשובה איז אויך תשובה"...

סיפר הרה"ק הרבי ר' העניך מלאכסנדר זי"ע כי בהיותו צעיר לימים למד אצל מלמד ירא שמים וחסיד, לימים חלה המלמד וכשהחמיר מצבו נקראו למיטתו אנשי ה"חברא קדישא", ובראותם את מצבו אמרו לו - כמקובל - כי יעשה תשובה קודם יציאת הנשמה, אך אותו מלמד ששמר על

מסר חסידי ליום הכיפורים עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ו'

קול יוצא ואומר לך אכול בשמחה לחמך, וכן יסד הפייט, אחר גמר מיצוי אכול דצוי ורצוי, ומפני שאין יו"ט זה מפורסם עשו בו תקנה לפרסמו, ולכך תוקעין קשור"ק כדאמר (שבת לה:) תוקע ומריע ותוקע.

סמך נכון לטעם זה, נמצא בדברי האבודרהם שהביא המנהג לומר פסוק זה אחר גמר התקיעה, וכה דבריו: "ונהגו לאחור שמתפללין ערבית לתקוע סימן קשור"ק פעם אחד, ואחר כך אומר (קהלת ט, ז) לך אכול בשמחה לחמך וגו', מפני שאומר במדרש קהלת (פ"ט, ז) בשעה שישיראל נפטרין מבתי הכנסיות במוצאי יום הכיפורים, בת קול יוצאת ואומרת להם: לך אכול בשמחה לחמך, כבר נשמעה תפלתכם לפני כריח ניהוח" עכ"ל.

הגהות מיימוניות; ספר סמ"ג; אבודרהם

בתשובה. לאחד כזה – יום הכיפורים מכפר.

לך אכול בשמחה לחמך

טעם נפלא על תקיעת שופת במוצאי יום כיפור מצאנו בדברי הראשונים, וכה מובא בהגהות מיימוניות (סוף הל' שביתת עשור, וכו"ה בסמ"ק אות רכ"א, והו"ד בב"י) "מה שנהגו לתקוע במוצאי יום כפור, דאמר במדרש (קה"ד פ"ט א, ז) שבמוצאי יום כפור בת קול יוצא ואומר: "לך אכול בשמחה לחמך" עכ"ל.

כן אנו מוצאים טעם זה ביתר ביאור, בספר סמ"ג (לאוין ס"ט): אלא יש לומר שנתקן משום דאמרינן (שם) במדרש במוצאי יום הכיפורים בת

צלילות דעתו השיב ברוב חריפותו בפתגם ששגור בפי העם: "קיים תשובה איז אויך א תשובה".

בדרך כלל רגילים אנשים להשתמש בביטוי זה במשמעותו הפשוטה, כי פעמים ש"חוסר מענה" לשאלה היא התשובה לשאלה שנשאלה. אולם אותו מלמד ביקש לרמוז בזה כי כשמרגיש האדם שאין ביכולתו כלל לעשות תשובה, מרוב בושה מהשי"ת, זה עצמו נחשב גם כן ל"תשובה"... קיים תשובה איז אויך תשובה...

הוסיף ואמר הרבי ר' העניך זי"ע: בזה הבנתי את דעת רבי (יומא פה, ב) הסובר שבין עשה תשובה ובין לא עשה תשובה יום כיפור מכפר, ותמוה: היאך יכפר יום הכיפורים בלי תשובה? אלא "לא עשה תשובה", היינו שכל כך מתבייש במה שפגם וקלקל, שמרגיש שאינו יכול כלל להתקבל

סגולת השבוע

קידוש לבנה במוצאי יו"כ

רבים וטובים מסורת בידם לחדש את הלבנה ולקדשה במוצאי יום כפורים. ומאידך יש שנהגו להקדים ולקדשה דוקא קודם יום הכיפורים בכדי להרבות בזכויות קודם יום הקדוש, ואולי מצוה חשובה זו תכריע את הכף לזכות. נציין כמה טעמים במה שנהגו שלא לקדש את הלבנה עד מוצאי יום הקדוש.

בספר מהר"ל (מנהגים) הלכות עשרת ימי תשובה (אות ו) כתב וז"ל: 'הלבנה' לא היה מהר"י ס"ל מקדשה עד מוצאי יו"כ, ויהיב טעמא למילתיה דברכת הלבנה היא לדין קבלת פני שכינה, ואין מקבלין פני שכינה אלא מתוך שמחה, ובימים אלו אין שמחין דמתפחדין מאימת הדין. וכעין זה כתב בלקט יושר (ח"א עמ' 70) רבני ריינוס לא קידשו בעשרת ימי תשובה, דהימים אלו הם ימים נוראים, וימים נוראים שמתעניין בהם, וצריך לקדש הלבנה כשהיא מבושם (בשמחה).

טעם נוסף והוא כהשלמה לטעם הראשון, איתא ב'ערך לחם' למהריק"ש (סימן תכו): "נראה לי שהוא משום שמחה, שכבר עבר הצום ונסו יגון ואנחה". ובתוספת נופך כתב בביאור הגר"א (שם סי' תרב), דמוצאי יו"כ שמחים כדאיתא במדרש (קהלת רבה ט', ז) שבמוצאי יו"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה וגו' וטוב לעשות קידוש לבנה כשהוא מבושם ובשמחה. וכיוצא בזה כתב בשולחן גבוה (שם) דאין מקדשין הלבנה אלא מתוך שמחה ואין לך שמחה גדולה כשמחת סליחות העון, ולכן מקדשין במוצאי יום הכיפורים שאנו מנוקים מכל חטא ועוון.

וכן כתב הרמ"א (או"ח הלכות ראש השנה סימן תרב) למעשה, וז"ל: "אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כפור" ובחיבורו דרכי משה (טור או"ח סי' תכו) כתב בשם הגהות מיימוניות (פ"י דברכות אות ס) וז"ל: עוד כתב דמהר"ל לא היה מקדש החדש בתשרי עד אחר יום כפור כי אז נמי מאוימים מכה הדין ואין בהן שמחה עכ"ל. וכן המנהג לקדש הלבנה במוצאי יום כפור אם נראית בלילה ההוא, ונראה דדוקא במוצאי יום כפור שהוא יום טוב ואיכא שמחה מקבלין, אבל בשאר מוצאי תעניות אין לקדשה דאין שרויין אז בשמחה עכ"ל.

טעם שלישי כתב בסדר היום "ונהגו לברך על החודש מפני שאנו דומים למלאכים וראויים להקביל פני שכינה, ולכן מתעכבים מלברך עד הלילה הזאת, מן הטעם הזה" עכ"ד. [ואולי עפ"י יש להמליץ על מה שנהגו רבים לקדש את הלבנה קודם שיטעמו מידי, מפני הנ"ל שנהיה עדיין דומים למלאכים, ואכמ"ל (ובנידון זה אי צריך לטעום קודם שמקדש את הלבנה, ראה באריכות בשד"ח מערכת יו"כ סי' א)].

בישרי לב (אות ב) הביא טעם רביעי שהלבנה מכוסה עד מוצאי יום הקדוש, וז"ל: ברכת הלבנה בתשרי דנהגינן לאומרה אחר יום הכיפורים ולא קודם

לכן וכו'. ונראה לי להביא סמך ממה שכתב הוזה"ק (פר' אמור ק): "דביומא דראש השנה אכסי סיהרא, וזהו בכסא ליום חגנו, ואתכסייא סיהרא עד יום העשור יעו"ש. ואם כן אינו מן הראוי לברך עליה והיא מכוסית על עונותינו, כי אם דוקא במוצאי יום כפור דמתגליא, וכן מתבאר מדברי הגאון הרב יהונתן זצ"ל בספרו הנחמד יערות דבש, עכ"ל.

מיותר לציין, שלא באנו להכריע הלכתא כמאן, וכל אחד ינהג בזה כמנהג רבותיו ואבותיו, ונהרא נהרא ופשטיה, יעזור ה' שנוכח כולנו לשנה טובה ומתוקה, וגמר חתימה טובה.

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

תלאובם בכפור יכפר:

טעות מצערת גרמה שלא יהיה לו את הקיטל הלבן שאנשי ירושלים הולכים... הגיע לבית הכנסת בקאפטען הצהוב של כל ימות השנה... וספג את הביזיונות באהבה...

בית הכנסת היה מלא מפה לפה באנשי ירושלים זקנים ואנשי שם, לצד אברכם צעירים מופלגים, כולם לובשי לבן, הקאפטען הירושלמי הלבן וההדור היה נסוך על פני כל, ברגשי חרדת יום הדין. - מלבד איש אחד בבית הכנסת ה"ה רבי חיים הגבוה, שהיה בראש השנה של אותה שנה

היחיד שנשאר בקאפטען הצהוב של כל ימות השנה, הוא לא לקח אל ליבו את כל המבטים המוזרים... וספג את הביזיונות באהבה.

כמה מחבריו הקרובים ניסו להציע לו בתי כנסת חלופיים, בהם לא יכירו בשינוי הקאפטען... אך ר' חיים לא אבה לשמוע כלל, הוא קיבל את המצב כמו שהוא באהבה ובתמימות, באומרו שאם ההשגחה העליונה סיבבה כך, הרי זה מקובל עליו בשלימות! ואף עם אשתו כמובן לא התקוטט כלום על טעותה במשלוח, ונהג באותה שנה בדיוק כמו בכל שנה ושנה.

בדור שלפנינו התגורר בעיה"ק ירושלים ת"ו איש יקר רות, ה"ה מוה"ר רפאל חיים טרייטל זצ"ל, מנקה הדעת שבירושלים.

בנו של רבי חיים, ה"ר משה עזריאל טרייטל התגורר בעיר בני ברק יצ"ו, והיה מגיע לבקר את אביו ואת אימו לעתים קרובות. - רבי חיים היה איש גבה קומה מאוד, ואילו בנו ר' משה עזריאל היה לעומתו אדם נמוך וצנום.

כשעלה ר' משה עזריאל ירושלימה לפני הימים הנוראים כדי להתברך בברכת השנים בבית אביו ואימו, הביא עימו את הקיטל שלו, הנצרך לו לראש השנה וליום הכיפורים והושענא רבא. - כאשר מנהג אנשי ירושלים יראים ושלמים מקדמת דנא, להתעטף בימים הנוראים בקיטל מיוחד, שאינו בד לבן בעלמא, כי אם 'קאפטען' מיוחד התפור מבגד משי לבן ומשובח עם בטנה מלאה, ודומה בצורתו ובלבישתו כמו הקאפטען הצהוב [כתונת פסים] שלובשים בכל שבת, אלא שצבעו לבן כראוי וכיאות לימים הנוראים, ומעליו מלבישים את הבגד העליון [ג'ובע].

- כיבוסו וניקונו של קאפטען-קיטל זה קשה מאוד, בהיותו ארוג מבד משי לבן יקר ועדין מאוד, ובפרט בימים ההם בטרם עידן המכבסות וניקוי יבש כבדורנו, שהיו עושים הכל במלאכת כפיים, כיבוסו של בגד משי עדין ומצוחצח שכזה היתה מן המלאכות הקשות!

ידע ר' משה עזריאל שאימו המסורה מכבסת לפני ראש השנה את הקיטעל של אביו ר' חיים, ולפיכך הביא עימו גם את הקיטעל שלו לכביסה, כדי שביחד עם קיטעל האב יתכבס גם קיטעל הבן, וביקש מאימו לשלוח אליו את הקיטעל הנקי לאחר הכביסה והגהוץ עם שליח פלוני היוצא בני ברקה לקראת ראש השנה.

האימא הטובה והצדקת כמובן סברה וקיבלה, היא ניגשה בדחילו ורחימו לנקיון הקיטעלאך הקדושים, ובלב מלא תפילה ותחנונים כליבה של 'ידישע מאמע' הוציאה מתחת ידיה ידי זהב את שני הקיטעלאך זכים ומצוחצחים נקיים ויפים ללא שום רבב! ואכן שלחה את הקיטעל לבני ברק עם השליח המדובר.

ונהג אתא ובא יום הדין הגדול, עם התקדש החג הקדוש 'ראש השנה' היתה

חרדת הדין פרוסה וניכרת היטב בכל חצרותיה ומבואותיה של ירושלים קרתא דשופריא, לעת ערב החלו בני ירושלים יוצאים לבושי לבן לבתי כנסיות ובתי מדרשות לתפילות החג. - אף רבי חיים דגן ניגש אל הארון, הוציא משם בעדינות את הקיטעל הנקי והמגוהץ לתפארת, הוא ניסה להלביש על עצמו את הקאפטען, אך ללא הצלחה, השרוולים היו צרים וקצרים, והקיטעל כולו קטן מדי לפי מידותיו...

עד מהרה התברר שחלה כאן טעות מביכה ומאוד לא נעימה הקאפטענע'ס התחלפו... לבני ברק נשלח קיטעל האב ובירושלים נשאר קיטעל הבן... מידותיהם של השניים היו רחוקים מאוד זה מזה, האב גבוה וגדול, ואילו הבן נמוך וקטן... רבי חיים הבין מיד שאין שום אפשרות שהקיטל הקטן של בנו ר' משה עזריאל 'עלה' עליו.

מתחילה נבחר ר' חיים מאוד, מה עושים כאן? הטעות החמורה התגלתה רק עתה ברגע אחרון שלפני החג, כשפשוט וברור שאין עכשיו שום דרך להחליף את הקיטעלאך כשהאחד בבני ברק והשני בירושלים...

אולם מהר מאוד התעשת ר' חיים והבין את אשר לפניו, הוא לא אמר לזוגתו הצדקנית מאומה, כדי שלא לגרום לה צער ביום הדין הגדול. הוא הלביש על עצמו מהרה את הקאפטען הצהוב הרגיל של כל שבתות השנה... ומעליו מיהר להתעטף עם הבגד החום המכסה מלמעלה [ג'ובע]. הידק היטב את שני הצדדים של הבגד העליון וסגרו בידי, כדי שלא ייראה הקאפטען הצהוב מתחתיו... וכך ניגש לברך את אשתו בברכת השנים ובברכת החג, כשהוא משתדל מאוד להסתיר את הכתונת פסים הצהובה...

ויצא אל בית מדרשו לתפילת המנחה של ערב ראש השנה, התפילה האחרונה בשנה שידוע גדול סגולתה בתיקון כל תפילות השנה!

מקום תפילתו הקבוע של רבי חיים היה בבית הכנסת הגדול "קהל יראים" שבשכונת 'מאה שערים', הוא לא חשב לרגע לשנות את מקום תפילתו מחמת העדר הקיטעל הלבן, אלא צעד כדרכו לבית מדרשו.

בית הכנסת היה מלא מפה לפה באנשי ירושלים זקנים ואנשי שם, לצד אברכם צעירים מופלגים, כולם לובשי לבן, הקאפטען הירושלמי הלבן וההדור היה נסוך על פני כל, ברגשי חרדת יום הדין. - מלבד איש אחד בבית הכנסת ה"ה רבי חיים הגבוה, שהיה בראש השנה של אותה שנה

כאשר הגיע ר' חיים לבית הכנסת לתפילת 'כל נדרי' בהתקדש ליל יום הכיפורים, עטוף בהדרו בקאפטען הלבן צח ויורד על פי מידותיו כראוי וכנכון. קיבל את פניו בשמחה אחד מזקני החסידים, ובמאור פנים נעלה ברכו באהבה, באומרו שאין ספק שבזכות ההבלגה שהבליג בראש השנה, ולא הזכיר מאומה מדבר הטעות המצערת יזכה למחילת עוונות כראוי!

היחיד שנשאר בקאפטען הצהוב של כל ימות השנה, הוא לא לקח אל ליבו את כל המבטים המוזרים... וספג את הביזיונות באהבה.

כמה מחבריו הקרובים ניסו להציע לו בתי כנסת חלופיים, בהם לא יכירו בשינוי הקאפטען... אך ר' חיים לא אבה לשמוע כלל, הוא קיבל את המצב כמו שהוא באהבה ובתמימות, באומרו שאם ההשגחה העליונה סיבבה כך, הרי זה מקובל עליו בשלימות! ואף עם אשתו כמובן לא התקוטט כלום על טעותה במשלוח, ונהג באותה שנה בדיוק כמו בכל שנה ושנה.

בהגיע יום הכיפורים, לאחר שכבר תוקנה הטעות, הקיטעלאך התחלפו וחזר כל קיטל לביתו ואל מקומו, כאשר הגיע ר' חיים לבית הכנסת לתפילת

וסיפרתי לו על הזיכרון שעלה במוחי. ביקשתי ממנו סליחה על הקטטה
היא, והאברך היקר מחל לי בפה מלא ובלב שלם, ואיחל רפואה שלמה
ושנה טובה ומתוקה.

דמעות של גיל ושל טהרה שטפו אותי. הרגשתי איך הקב"ה מרחם עליי
ומקרב אותי. הוא גלגל

לידי את הזכות לבקש מחילה, ולהגיע לשמוע תקיעת שופר, זך ונקי.
(גל השגחה פרטית)

כל נדרי' בהתקדש ליל יום הכיפורים, עטוף בהדרו בקאפטען הלבן צח
ויורד על פי מידותיו כראוי וכנכון. קיבל את פניו בשמחה אחד מזקני
החסידים, ובמאור פנים נעלה בירכו באהבה, באומרו שאין ספק שבזכות
ההבלגה שהבליג בראש השנה, ולא הזכיר מאומה מדבר הטעות המצערת
יזכה למחילת עוונות כראוי!

כאשר מפורש הוא בגמרא פרק קמא דראש השנה (ז.י): "כל המעביר על
מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכח ז, יח) 'נושא עוון ועובר
על פשע', למי נושא עוון, למי שעובר על פשע" ע"כ.

(גל טיב הקהילה)

וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

**הבעל תשובה שהתפלל לאחר יציאת
המתפללים מבית הכנסת, עד שסחפה
עימה תפילות שהושהו במשך מאות שנים,
ועתה עלו בזכותה אל כיסא הכבוד...**

**והנה נכנס הרב, עטוף בטליתו, הגולשת מראשו על
פניו ומכסה את מחצית גופו העליון. הוא ניגש אל ארון
הקודש, מסיט בסערה את הפרוכת ופותח את דלתותיו
לרווחה. בכי סוער מטלטל את כתפיו בחוזקה, והוא
מתייפח דקות ארוכות.**

**הס מושלך בבית הכנסת. כולם מביטים בחרדת קודש
במחזה המרטיט. ופתאום פורץ הרב בזעקה רמה: "דוד
המלך אומר בתהילים: 'פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֲרֵר, וְלֹא
בְּזָה אֶת תְּפִלָּתָם'. הקב"ה פונה אל תפילת הערער,
לאותה תפילה ערטילאית, שאין לה זכות קיום כלל!"**

**הדברים מרעידיים את לבבות המתפללים. רבים
מצטרפים לבכיו של הרב. כך מתחיל היום הקדוש.**

שמחה רבה אפפה את יהודי העיירה פילץ שבפולין, לרגל מינוי הרב
החדש, הלא הוא רבי יחיאל דנציגר – לימים האדמו"ר הראשון מאלכסנדר.
רבי יחיאל העתיק את מושבו מהעיירה גרוייץ (גריצא), שבה שימש רב
בעקבות אביו, רבי שרגא-פייבל.

בני הקהילה קיבלו את רבם החדש בכבוד גדול, והמתינו לדרשה הראשונה
שישמיע. מינוי נכנס לתוקף ערב חגי תשרי, והציפייה הייתה כי בימים
הקרובים יישא הרב החדש את דבריו.

אבל השבת הראשונה חלפה, ורבי יחיאל נמנע מלדרוש ברבים. המתפללים
הרבים שגדשו את בית הכנסת יצאו בתחושת החמצה. זו התחלפה בתקווה
כי בשבת סליחות, שלפני ראש השנה, בוודאי ישמיע הרב דברי התעוררות.
גם הנחה זו התבדתה. שבת סליחות חלפה, והמרא דאתרא לא עלה לשאת
דברים.

צימאונם של בני הקהילה התעצם לקראת ראש השנה. כולם היו משוכנעים
כי קודם מעמד התקיעות בשופר יפרוץ את הסכר שסגר על פיו. אך ימי ראש
השנה חלפו להם, גם שבת 'שובה' עברה, והציבור החל להפנים את העובדה
כי רבם מסתגר בדומייתו, מסיבותיו שלו.

ליל יום הכיפורים. רוח של התעלות וטהרה שורה בבית הכנסת. המתפללים
מתכנסים ובאים. ארשת רצינות נסוכה על פניהם, והם ממהרים לטמון את
פניהם במחזורי התפילה, געריכים לתפילה 'כל נדרי'.

והנה נכנס הרב, עטוף בטליתו, הגולשת מראשו על פניו ומכסה את
מחצית גופו העליון. הוא ניגש אל ארון הקודש, מסיט בסערה את הפרוכת
ופותח את דלתותיו לרווחה. בכי סוער מטלטל את כתפיו בחוזקה, והוא
מתייפח דקות ארוכות.

הס מושלך בבית הכנסת. כולם מביטים בחרדת קודש במחזה המרטיט.

עַד שְׁרִיצָה אֶת חֲבֵרוֹ:

**רצה לפייס את חברו על שפגע בו לפני
כעשוריים, ובהשגחה מופלאה מצאו בחצר
בית הכנסת - הבא ליטהר מסייעין אותו**

**הגיע ראש השנה. בהפסקה שלפני התקיעות אני יוצא
לחצר בית הכנסת, ואת מי אני פוגש שם? את הילד
ההוא, אברך נחמד עם עגלת תינוק. נעצרתי על עומדי
בתדהמה. מה הוא עושה כאן? הוא הרי לא מתפלל
בבית הכנסת הזה. בירכתי אותו בברכת חג שמח ושנה
טובה, ושאלתי איך הגיע לכאן.**

**"אנחנו שוהים כעת אצל חמי", שח האברך, "הוא גר
כאן בסמוך, ואני יצאתי לכאן ללוות את אשתי, כדי
שתוכל לשמוע תקיעות בבית הכנסת הזה.**

**נשארתי כאן לשמור על התינוק עד שיסיימו". איזו
השגחה! התרגשתי, וסיפרתי לו על הזיכרון שעלה
במוחי. ביקשתי ממנו סליחה על הקטטה הריא,
והאברך היקר מחל לי בפה מלא ובלב שלם, ואיחל
רפואה שלמה ושנה טובה ומתוקה.**

עבר עלינו קיץ קשה. בני פיתח בעיה רפואית מורכבת, והוא סבל ואנחנו
סבלנו. התעסקתי ברופאים וברפואות, בגדודים בין בית החולים לבית,
ובשיבוש כואב של השגרה. כל החיים של משפחתי התהפכו, ואני ייחלתי
לישועה גדולה ולרפואה שלמה.

בחודש אלול ישבתי עם עצמי ועשיתי חשבון נפש, מה עליי לתקן.
שחזרתי את העבר, וכך הגעתי לאחת השנים בחיידר...

באחד הימים, בחצר התלמוד תורה התעוררה קטטה. מריבה רצינית הלכה
והתלהטה, ואני למרבה הבושות, הכיתי ילד קטן ממני והכנסתי לו כהוגן.

הילד בכה הרבה זמן, אולם לא ייחסתי לזה חשיבות. המשכתי הלאה,
והמאורע נשכח. עתה נזכרתי בזה, והרגשתי שאני חייב לפייס את אותו ילד.

הילד ההוא כבר מזמן אינו ילד. אני מכיר אותו. הוא אברך שגר בעיר
אחרת, אין לי מושג איפה בדיוק. איך אני מתחיל לחפש אותו? התפללתי לה'
שיעזור לי למצוא את הילד כדי לבקש את סליחתו, ובכל יום התחננתי על
כך במילים פשוטות מעומק הלב.

הגיע ראש השנה. בהפסקה שלפני התקיעות אני יוצא לחצר בית הכנסת,
ואת מי אני פוגש שם? את הילד ההוא, אברך נחמד עם עגלת תינוק. נעצרתי
על עומדי בתדהמה. מה הוא עושה כאן? הוא הרי לא מתפלל בבית הכנסת
הזה. בירכתי אותו בברכת חג שמח ושנה טובה, ושאלתי איך הגיע לכאן.

"אנחנו שוהים כעת אצל חמי", שח האברך, "הוא גר כאן בסמוך, ואני
יצאתי לכאן ללוות את אשתי, כדי שתוכל לשמוע תקיעות בבית הכנסת הזה.
נשארתי כאן לשמור על התינוק עד שיסיימו". איזו השגחה! התרגשתי,

את האיש משרעפיו. רוח של תשובה פיעמה בליבו. רגליו נשאוהו לבית הכנסת.

הוא התגנב פנימה בדיוק בשעת תפילת כל נדרי, כאשר שאגה אדירה פרצה מפיות המתפללים, וזו הסוותה את כניסת האורח למקום. האיש דחק עצמו לאחת הפינות, ומכיון ששכח את תפילות הימים הנוראים ולא היה לו מחזור תפילה, ניסה להסתיר את נוכחותו ככל יכולתו.

רק לאחר שבית הכנסת התרוקן מאחרון המתפללים יצא האיש מפנינתו. ביד רועדת נטל מחזור של בית הכנסת והחל לקרוא בקול ובהתלהבות. דף אחר דף גמע בצימאון גדול, בכה והיכה על חטא, בלב מלא חרטה.

בשעת תפילתו הארוכה פרצה מפיו קריאה מרה: "ריבוננו של עולם! הנני יודע שאין בעולם חוטא כמוני. חטאיי מרובים מזה של הרשע הגדול ביותר!". ואז החל להתוודות ולפרט את חטאיו. כשזרחה השמש יצא בעל התשובה מבית הכנסת והלך לדרכו.

סיים הבעש"ט ואמר לתלמידיו: "בשמיים נוצר רעש גדול מהתשובה הזכה של היהודי הזה. תפילתו הייתה נעלית ורצויה כל-כך, עד שסחפה עימה תפילות שהושהו במשך מאות שנים, ועתה עלו בזכותה אל כיסא הכבוד. זו הסיבה להתעכבותי בתפילתך", סיכם הבעש"ט, "רצייתי להתפלל עם בעל התשובה הזה, אותו 'ערער', שאליו דווקא פונה הקב"ה".

וכך מוסבר מדוע הפסוק מתחיל בלשון יחיד ("תפילת הערער") ומסיים בלשון רבים ("ולא בזה את תפילתם"), כי בזכות 'תפילת הערער' עלו התפילות של כל בני ישראל.

(שיחת השבוע)

ופתאום פורץ הרב בזעקה רמה: "דוד המלך אומר בתהילים: 'פנה אל תפלת הערער, ולא בזה את תפילתם'. הקב"ה פונה אל תפילת הערער, לאותה תפילה ערטילאית, שאין לה זכות קיום כלל!".

הדברים מרעידים את לבבות המתפללים. רבים מצטרפים לבכיו של הרב. כך מתחיל היום הקדוש.

לימים ביאר את הדברים האדמו"ר רבי יהודה-משה מאלכסנדר, על-פי סיפור מימות הבעש"ט.

שנה אחת האריך הבעש"ט מאוד בתפילת ליל יום הכיפורים. התפילה עצמה התאפיינה בדבקות בלתי-רגילה. אחרי היום הקדוש שאלוהו תלמידיו לפשר הדבר.

סיפר להם הבעש"ט: בעיר אחת מתגורר יהודי שלמרבה הצער נטש את דרך היהדות, בחר בחיי חטא ופריקת עול והפנה עורף לעמו ולאלוקיו. הוא העתיק את מגוריו לאזור הלא-יהודי, עד שהתערה בין הגויים ואימץ את אורחות חייהם. שלושים שנה חלפו עליו בלי שנשא תפילה אחת, גם לא ביום הכיפורים!

שנה אחת נקלע בערב יום הכיפורים לשוק היהודי. תחילה היו המראות זרים לו, אך מרגע לרגע החלו צצים הזיכרונות מעברו המודחק. הוא צפה באחיו היהודים מתרוצצים בתזזיתיות ושרויים בהכנות לקראת היום הקדוש. המחזה היכה בו בעוצמה. חומות הניכור שבנה במשך שנים החלו מתקלפות אט-אט. כך עמד בלב השוק, מוצף רגשות עזים, מתבונן באווירת ערב יום הכיפורים שנשכחה ממנו לגמרי.

שעות חלפו, והאיש נטוע על מקומו בלי תזוזה, וסערת נפש אדירה מטלטלת את כולו. השמש שקעה, והחשיכה שירדה על השוק הריק הקיצה

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:
newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

עצות וסגולות:

ירח האיתנים (ב')

החוזר בתשובה, ה' יענה בקראו אליו

מי שהוא עושה תשובה וחוזר מחטאיו כראוי, כשקורא להקדוש ברוך הוא בעת צרתו עונה, וכמו שנאמר בנביא (ישעיה נה ז) 'יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתי וישב אל ה' וירחמהו ואל אלקינו כי ירבה לסלוח'. הרי משמע בפשיטות דכשהאדם עושה תשובה, צועק אל השם ועונה.

(מעגלי צדק אות ר"ש, ד"ה רחוק מרשעים)

דרך ה' לקבל את השבים

התשובה היא שאדם חוזר לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא שומעו ומקבל תשובתו, וכך היא דרכה של התשובה, שהאדם שב ומתחרט והקדוש ברוך הוא מקבלו, והקדוש ברוך הוא יושב על כסא הכבוד.

(אלף בינה מזמור כה, ד"ה כל אורחות ה')

דבר שחטא - בו יתקן

אם עשה אדם חבילות של עברות, יעשה כנגדן חבילות של מצות (ויק"ר כא ה). והנה התשובה המעלה שהיה תשובה מעין המשובה, אותו אבר שחטא בו, בו בעצמו יתקן (שמ"ר כג ג) ואפשר שלזה רמזה תורתנו הקדושה 'עין תחת עין שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל' (שמות כא כד), לרמוז דהאבר שחטא בו, בו בעצמו יתקן, וזהו התקון המועיל יותר.

(אלף בינה, אות ח"ת ד)

צריך להרבות בתשובה ובקשת

רחמים

אף על גב דהחדש הזה מסגל לתשובה, דבו נפתחים שערי רחמים כמו שכתבנו, מכל מקום צריך אדם להרבות בתשובה ובקשת רחמים הרבה כדי שתקבל תשובתו.

(שם אות א"ף, ד"ה שמע ה')

תשובה מאהבה ביום הכיפורים

שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול (תהלים קיט קסה). ידוע מה שאמרו רבותינו ז"ל (יומא פז): דהשב מיראה זדונות נעשות לו כשגונות, והשב מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות. ובפרט בעושה תשובה מאהבה ביום הזה הגדול והנורא שהוא יום הכיפורים. וזהו שאמר שלום רב לאהבי תורתך, הם העושים תשובה ביום הזה מאהבה, דהינו, ביום הזה רב וגדול שלומם ואין למו מכשול, דלא נשאר בידם אפלו שוגג: (אלף בינה תהלים קיט אות ש)

פנינים על הפרשה:

שבת שובה

תשובה שלימה - שלא ישאר רושם מהחטא

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך (הושע יד, ב).

אלקיך עם הכולל גימטריא 'אלול', דבאלול צריך אדם להתעורר לשוב בתשובה, דאם לא עכשו אימתי. והנה התשובה מדרגות מדרגות היא, דמי שיש בידו פשע ועשה תשובה שאינה שלמה כל כך, דיה לאותה התשובה שהפשע שהיה בידו יחזר לו לעון. ואם עשה תשובה מעלה יותר מן הראשונה, העון יחשב לו לחטא שהוא שוגג. ואם עשה תשובה שלמה בתכלית, לא ישאר בידו גם חטא, ועל זה נאמר (תהלים לב א) 'כסוי חטאיה'. וזהו שאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך, דהינו עשה תשובה מעלה בתכלית השלמות, כדי שלא ישאר עליך שום רשם אפלו חטא קל, דאי לאו הכי, הרי כשלת בעונך, דהינו אם לא עשית תשובה שלמה במקום העון, נשאר רשום עליך המכשול שהוא שוגג. לכן תשתדל לעשות תשובה שלמה כראוי כדי שלא ישאר עליך שום רשם כלל:

(שערי ארוכה אות ש)

מהי התשובה הרצויה

התשובה ראשי תבות שבר תשובה הרוח במחשבה ובמעשה. הכונה כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רמ). דכשהאדם חוטא חס ושלום מתלבש בו רוח הטמאה מצד סטרא אחרא ומתגאה עליו ושולט בו שליטה גמורה, ואינו מתהלך האדם כי אם לרצון אותו הרוח, וגם כשיתעורר האדם לשוב בתשובה אין אותו הרוח נעקר ממנו לגמרי עד שיעשה תשובה שלמה גמורה מכל צד, כדי שישתבר אותו הרוח והיה כלא היה. ועל זה הרוח אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים נא יט) זבחי אלקים רוח נשברה, הורה לנו דעקר התשובה היא שבידת הרוח שנתלבש באדם על ידי חטאו ושלט ומלך עליו, אם נתגבר האדם על אותו הרוח ושברו אז בזה חוזר בריה חדשה ומתרצה לפני ה' ויקרא לו ויענה, ועוזרו ה' ולא ישוב עוד אותו הרוח, דרוח הולך לא ישוב' (שם עח לט):

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום זבחי אלקים רוח נשברה, דהינו כשהאדם חוזר בתשובה שהיא במקום הקרבן, צריך שיכיר וידע כי כבר על ידי חטאו נתלבש בו רוח טמא ומלך ושלט עליו וקנה מקומו בתוך גופו. וכל עוד שלא נשבר אותו הרוח אין תשובת האדם נקראת תשובה, שהרי האורב עדין לו בחדר.

אמנם כשמתגבר האדם על הרוח ומשברו, אז בזה רצויה תשובתו ומקבלת. וזהו שאמר זבחי אלהים, שהיא התשובה שבמקום הזבחים, שהם הקרבנות, בעינין רוח נשברה, דהינו הרוח שנתלבש בו ישבר אותו ויבריתו ממנו שלא תשאר לו שום שליטה ואחיזה בו. וזהו רוח נשברה, דהינו הרוח הטמאה שנתלבשה בו השבר. וכשיתגבר האדם על אותו הרוח וישברנו מעליו עליו כאלו הקריב כל הקרבנות, משום הכי אמר זבחי אלהים ולא זבחי:

(שערי תשובה, אות כד)

בעל תשובה יהיה סבלן לשמוע חרפתו

בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית אותיות 'שאת ריב', בא לרמוז שיהיה בעל תשובה סבלן ועלוב ואינו עולב, שומע חרפתו ואינו משיב (רמב"ם תשובה פ"ז ה"ח), כמו שאמרו רבותינו ז"ל (יומא כג). הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם נאמר (שופטים ה לא) 'אחביו כצאת השמש בגברתו'. ועוד אמרו (חולין פט.ט), אין העולם מתקים אלא על מי שכולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר (איוב כו ז) 'תלה ארץ על בלימה'. ועוד אמרו (ר"ה ז.א), 'נשא עון ועבר על פשע' (מיכה ז יח), למי נושא עון, למי שעובר על פשע, נמצא מי שעובר על פשע מוחלין לו על כל עונותיו. וכשיהיה האדם בעל תשובה סבלן ועלוב ומעביר על מדותיו, זה האות שנכנע ונשבר ושב לה בלב שלם. וזהו הרמז בראשית שהיא רומזת על התשובה, אותיות 'שאת ריב', דהינו שיהיה בעל התשובה סובל ריב ונושא, וזה תקון גדול:

(גנוי המלך, תיקון התשובה אות כ)

בעלי תשובה צריכים לנהוג לפני משורת הדין

אף לא פעלו עולה בדרך ה' (תהלים קיט ג). אפשר לפרש זה, דצריכים בעלי תשובה כל מעשיהם גם עם בני אדם להיות לפני משורת הדין, כמו שהובא בגמרא (ב"מ פג). על חכם אחד ששכר פועלים להוליך חביות ממקום למקום, ופשעו בהם ושברום, ומן הדין חייבם לשלם, ושקל גלימיהו, אתו לקמי דינא, אמר ליה אהדור להו גלימיהו. אמר ליה דינא הכי, אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים' (משלי ב כ). הדור אמרי פועלים דאין להם כמה לסעד בערב, אמר ליה הב להו אגריהו, אמר ליה דינא הכי, אמר ליה אין וארחות צדיקים תשמרו' (שם). הרי שמצד דין תורה היו פועלים חייבים לשלם ולא יש להם שום שכר פעלתם, וממדת חסידות שצריך האדם להיות מתחסד

עלי בשאר ימות השנה הוא שקר, והאמת הוא שאני מקנה מעון. וזהו שרים רדפוני, דהינו, ס"מ וחילוי שרדפוני מעקרא לקטרג על עוני, עקשו ביום הכפורים אמרו חנם היינו רודפים אותו, כי אין בידו עון. והנה רדפוני גימטריא 'כפריס', לרמוז דעל יום הכפורים מדבר. ומדברך פחד לבי, דהינו, אף על פי ששרים אמרו חנם ואין בדי עון, מדברך פחד לבי, שאמרת 'האומר אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר', כי יום הכפורים אינו מכפר רק לשבים, לכן איני בוטח על ס"מ שמלמד עלי זכות שאני נקי מעון, לפי שמדברך פחד לבי:

ומכל מקום שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב (תהלים שם פסוק קסב), שכתבת בתורתך (ויקרא טז ל) 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל טמאתיכם, ואני חובה עלי לעשות תשובה שלמה ביום זה, ואתה תטהר אותי טהרה גמורה:

אינו בוטח בסגורייט ס"מ אלא בתשובה

והוסיף לומר: שקר שנאתי ואתעבה תורתך אהבתי (תהלים שם פסוק קסג). דהינו, מה שאומר ס"מ ביום הכפורים כי אין בדי עון, שקר הוא אומר, לפיכך אני שנאתי השקר הזה ותעבתי אותו, ותורתך אהבתי, שכתוב בה שהתשובה היא העקר. והתשובה ביום הגדול והנורא הזה שהוא יום הכפורים, מתקבלת ומרצה מכל שאר הזמנים, לפיכך נתקנו בו ה' תפלות, יותר מכל שאר הזמנים. והנה ה' תפלות שיש ביום הכפורים עם ב' קריאת שמע הם שבע:

ביום כיפור מיוחד את הקב"ה ז' פעמים

ועל זה אמר: שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך (תהלים שם פסוק קסד). דהינו, ביום הזה הודיע שהוא יום הכפורים, שבע פעמים הללתיך בו, שהם ב' קריאת שמע וה' תפלות כאמור: (אלף בינה תהלים קיט אות ש)

ושאל מקר למדני חקיק, והכונה לפי שהתשובה היא מדרגות ומעלות, וזו למעלה מזו וזו למעלה מזו, והמעלה שבהם הוא שיהיה בעל התשובה חכם בסודות התורה, וידע העולמות שפגם בהם והשמות שפגם בהם, ויעשה תקון המועיל לתקן כל דבר בשרשו ומקורו לבלתי ישאר שום פגם חס ושלום, וזהו שמבקש ושואל למדני חקיק, דהינו למדני לעשות לכל דבר ודבר חק הראוי לו: (מחשוף הלבן פרשת צו)

יום הכפורים

אין יוה"כ מכפר ללא תשובה

והנה בל יעלה על דעת אדם לומר, כיון שהקדוש ברוך הוא ביום הכפורים מטיל כל עונות בני ישראל על ס"מ, מעתה אף אם לא עשה תשובה כראוי לא אכפת לה, אין הדבר כן, כי על זה אמר התנא (יומא פה:): האומר אחטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר, כי יום הכפורים מכפר לשבים ואינו מכפר לשאינם שבים. לכן ביום הכפורים צריך האדם שיתעורר לעשות תשובה כראוי כיון שיום מסגל הוא לתשובה, כמו שכתוב (ויקרא טז ל) 'כי ביום הזה יכפר עליכם וכו'. ולך נא וראה מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"א רכ.), דביום ראש השנה נפתחים ספרים, צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים וכו', בינוניים תלויים ועומדים עד יום הכפורים, ואם לא שבו ביום הכפורים נשארים תלויים עד יום אחרון של חג:

(אלף בינה תהלים קיט אות ש)

יפחד שמא לא שב, אך ישמח בטרתו

שרים רדפוני חנם ומדברך פחד לבי (תהלים קיט קסא).

שרים הם ס"מ וחילוי, בשאר כל ימות השנה רודפים אותי לקטרג עלי, וביום הכפורים חוזרים ומלמדים עלי זכות ואומרים כי מה שהיו מקטרגים

עם קונו ולעשות לפנים משורת הדין, לא די שלא נטל מהם תשלומי החביות ששברו, אלא אדרבא הוסיף ונתן להם במה ששכר אותם, כדי לקיים 'למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים תשמר':

הדרגה הגבוהה 'ארחות צדיקים'

וזהו שאמר כאן אף לא פעלו עולה לחבריהם, כגון הגדון הזה שהיו הפועלים חביבים לשלם דמי החביות לחכם ששכר אותם, ואם נטל מהם החכם דמי החביות לא נקרא שפעל להם עולה כיון שדין תורה שפך הוא שתיבים לשלם, ולא די שלא נטל מהם אלא שהוסיף להם שכרם כדי לתקן שתי הדרכים 'דרך טובים' וארחות צדיקים. וזהו אף לא פעלו עולה, דהינו אם נטלו מן הפועלים דמי מה שהזיקו, לא היו נקראים פועלי עולה שהרי הדין נותן כך, אלא אדרבא נתנו לפועלים שכרם כדי לילך בדרך טובים ולשמר ארחות צדיקים, וזהו בדרך הלבן, שתי דרכים, 'דרך טובים' וארחות צדיקים. ואומר על בעלי תשובה שצריכים להתנהג בדרך זו, שיהיו כל מעשיהם עם בני אדם לפנים משורת הדין:

(מעגלי צדק אות אל"ף)

היודי נצרך לבעל תשובה

דרכי ספרתי ותענני למדני חקיק (תהלים קיט כו). בא לרמוז על הודי שהוא דבר גדול והוא ערך הרבה לבעל תשובה, כמו שנאמר (משלי כח יג) 'מודה ועזב ירחם'. וכמו שמצינו בקרבן דצריך להתודות עליו, כמו שנאמר (במדבר ה ז) 'התודו את חטאתם אשר עשו, וכתוב (לעיל ה ה) 'התודה אשר חטא עליה', כן צריך בעל תשובה להתודות ולהתחרט (רמב"ם תשובה פ"ב ה"ב), והמתודה ומתחרט בודאי שאינו חוזר ויחם, כמו שנאמר 'מודה ועזב ירחם', דהינו בודאי הוא שירחם. וזה שאמר דרכי ספרתי, דהינו הודי שאני מתודה ומספר לפניך כל דרכי המקלקלים ומתחרט עליהם, ובזה פשוט אצלי שתענני, לכן אמר ותענני לשון עבר, דהינו שיעניני כבר, ולא אמר 'תענני', לפי שאמר כיון שעשיתי ודוי וחרטה כראוי פשוט אצלי שכבר עניתי. אבל מבקש

ישועות יעקב
 דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
 לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אוצרותיהם של מגידים

הקב"ה מוכן לחתום לך, לא חתימה אחת - חמש חתימות! אבל כדי שיסכים לחתום לך, הוא מבקש ממך בקשה אחת בלבד: שתהיה ידיד שלו. תקן את מעשיך, חזר בתשובה, ואז תהיה "אהוב ונחמד קרוב וידיד".

אומר הקב"ה: אתה רוצה חמש חתימות? בבקשה. אבל לפני כן תחתום לי אתה חתימה אחת. אחת! תחתום לי על מה אתה חוזר בתשובה השנה הזאת? בבקשה ממך, אמר לי, במה אתה הולך להיות השנה הזאת טוב יותר מהשנה החולפת? קבלת על עצמך איזו קבלה טובה שאתה מוכן להתחייב לעמוד בה?

הגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א: כולנו רוצים שהקב"ה יחתום את גזר דינו ביום הכפורים לשנה טובה ומתוקה, שנה של מילוי כל משאלות הלב לטובה. ישנם כל כך הרבה אנשים שצריכים ישועות בשדוכים, ברפואות, בזרע של קימא ובשאר הענינים. הסכיתו ושמעו את העצה לך...

האם ברכת 'שהכל נהיה בדברו' שלך תהיה יותר בכונה? אולי תחתם לי שהשנה הזאת אינך עוזב את בית הכנסת אחרי התפלה לפני שלמדת שתי הלכות או שתי משניות?

הקב"ה חותם לידידים שלו, הוא קורע להם את הים ושולח להם ישועות מעל הטבע. הקב"ה הוא כל יכול, שום דבר לא קשה לו. אבל חובת ההוכחה עלינו, שאכן אנו ידידים שלו. אי אפשר לבוא למישהו זר ולבקש ממנו לחתום לך ערבות... מה פתאם שיסכים?...

אומר הקב"ה לאדם מישראל: ברגע שתוכיח לי שאתה ידיד שלי ותחתם לי בראש השנה חתימה אחת - אני אחתם לך ביום הכפורים חמש חתימות! הוא לא מבקש חמש חתימות כי הוא אבא רחום, מספיקה לו חתימה אחת שלנו, והוא מצדו יחתם עבורנו חמש חתימות.

אומר היהודי: רבוננו של עולם, אני חותם, אבל בלי נדר... אם כך, הקב"ה גם כן יחתם אותנו בלי נדר... נו, איך זה נראה? הוא אומר לנו: תן לי חתימה אחת, תקבל על עצמך קבלה אחת אמיתית שתחזיק מעמד שנה שלמה, ותקבל ממני חמש חתימות.

הקב"ה, אבא רחום, רוצה לתת שנה טובה לבניו אהוביו, "ידידים העברת", אני ידיד שלך וידיד חותם ערבות, מי לא רוצה להיות ידיד של הקב"ה. לידידים הקב"ה בוקע ים. קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף, קשה זוונו של אדם כקריעת ים סוף, הכל קשה כמו ים סוף, אבל לידידים שום דבר לא קשה. הקב"ה מעביר אותם. הוא מבקש ממי הים: בבקשה לזון ימינה, לזון שמאלה, והידידים שלו עוברים באמצע, צולחים את הים.

מה הקב"ה מבקש מאתנו? חתימה אחת. ואם נחתם לו על יותר מחתימה אחת - אין לתאר ואין לשער איזה שפע של ישועות נקבל ממנו! (הגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א - נעימות יאמרו ימים נוראים)

חמש חתימות: רבוננו של עולם, בבקשה ממך, "חתמנו בספר חיים טובים, חתמנו בספר גאלה וישועה, חתמנו בספר פרנסה וכלכלה, חתמנו בספר זכיות, חתמנו בספר סליחה ומחילה". אנא, רבוננו של עולם, תחתום!

אומר לנו הקב"ה: אתם 'ידידים' שלי? אין בעיה, אני חותם... כך דרכו של עולם, כשידיד קרוב בא אליך ומבקש ממך שתחתם לו ערבות - אתה חותם.

הקב"ה מוכן לחתום לך, לא חתימה אחת - חמש חתימות! אבל כדי שיסכים לחתום לך, הוא מבקש ממך בקשה אחת בלבד: שתהיה ידיד שלו. תקן את מעשיך, חזר בתשובה, ואז תהיה "אהוב ונחמד קרוב וידיד".

אומר הקב"ה: אתה רוצה חמש חתימות? בבקשה. אבל לפני כן תחתום לי אתה חתימה אחת. אחת! תחתום לי על מה אתה חוזר בתשובה השנה הזאת? בבקשה ממך, אמר לי, במה אתה הולך להיות השנה הזאת טוב יותר מהשנה החולפת? קבלת על עצמך איזו קבלה טובה שאתה מוכן להתחייב לעמוד בה?

האם אתה מקבל על עצמך לכוון יותר בברכות, לברך ברכת המזון יותר במתינות, לא להבליע את המלים? האם ברכת 'אשר יצר' שלך תהיה אחרת?

כולנו רוצים שהקב"ה יחתום את גזר דינו ביום הכפורים לשנה טובה ומתוקה, שנה של מילוי כל משאלות הלב לטובה. ישנם כל כך הרבה אנשים שצריכים ישועות בשדוכים, ברפואות, בזרע של קימא ובשאר הענינים.

התעוררתי לדבר נפלא:

כל יום בתפלת שחרית אנחנו אומרים: "יום סוף להם בקעת, וזדים טבעת וידידים העברת", ואצל בני עדות המזרח הנסח הוא: "ידידים עברו ים". בעת קריעת ים סוף נקראו ישראל בשם "ידידים". המצב היה קשה, כמעט לאחר יאוש. המצרים מאחורה, הים מקדימה, פלונטר, חנוקים, מה כבר נתן לעשות במצב כזה? ואז, "ידידים העברת" - הקב"ה עושה נס, בוקע את הים ומעביר בו את ידידיו!

מי נקרא ידיד של הקב"ה?

הרמב"ם בהלכות תשובה (ז, ו) מגלה לנו את הסוד: "גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה... התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משקץ ומרחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד".

יהודי שעושה תשובה מתקרב לבוראו, ומעתה הוא הופך להיות 'ידיד' של הקב"ה, ולידידים קורע הקב"ה את ים סוף, למעלה מגדר הטבע.

מי מאתנו לא צריך לפעמים ישועה למעלה מגדר הטבע? לאחד יש בעיה בשדוכים, חברו מתקשה בפרנסה ויהודי אחר סובל מבעיות של בריאות, כל אחד והצרות שלו. המצב נראה אבוד, ים מקדימה מצרים מאחורה. כיצד זוכים לישועה? רבותי, ידידים עוברים ים!

חתימה אחת כדי לזכות לחמש חתימות

ביום הכפורים אנו באים לפני הקב"ה ומבקשים ממנו שיחתום אותנו בחתימה טובה. בתפלת נעילה אנו מבקשים ממנו לא חתימה אחת אלא

אוצרותיהם של מגידים

לפני שנים שמעתי פעם שיחה מהגאון הצדיק רבי סנדר ארלנגר זצ"ל בערבו של יום כיפור, ובתוך הדברים הוא אמר הרגש נפלא מאד: "אנשים לעיתים אינם אוהבים את יום הכיפורים: הם צריכים לצום בו, להתענות, ללכת יחפים... אולם אם יחשבו מעט ויתבוננו בשום שכל, הם יראו כמה זה 'משתלם': הרי השם יתברך נותן לנו כפרה, טהרה, נקיות - זכות עצומה שלא תתואר. כל מה שאנחנו צריכים זה 'לכוף כאגמון ראשו', להתענות, להראות שאנו מוכנים להתאמץ בשביל כך. וכי זה בכלל נחשב למחיר כנגד הטובה הגדולה?!"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א: הבה ונתבונן מעט בגדולתו ומשמעותו של היום האדיר והקדוש, כלשונו 'תפילה זכה' של יום הכיפורים: ראשית, יש להדגיש, כי יום כיפור הוא יום של שמחה! זה אולי נדמה כסותר את ענייני התשובה, הצום ותפילות - אך צריך לדעת כי זוהי האמת לאמיתה.

יראו כמה זה 'משתלם': הרי השם יתברך נותן לנו כפרה, טהרה, נקיות - זכות עצומה שלא תתואר. כל מה שאנחנו צריכים זה 'לכוף כאגמון ראשו', להתענות, להראות שאנו מוכנים להתאמץ בשביל כך. וכי זה בכלל נחשב למחיר כנגד הטובה הגדולה?!"

הרי אם יפנו לאדם עני ואביון ויאמרו לו: "ביכולתך לשלם חמשת אלפים דולר בלבד, ולקבל בנין מפואר בן שלוש קומות". הרי ללצון ייחשב אם יענה "איני יכול, זהו סכום גדול מדי בשבילי"... זוהי עבודת הזדמנות מדהימה שלא תחזור, והוא ודאי ישיב כי הוא יגייס את הכסף מן הגורן ומן היקב, העיקר שלא להחמיץ את ההצעה הנפלאה הזאת שהתגלגלה לפתחו...

"כך צריך 'לדבר' עם הגוף הגשמי", אמר רבי סנדר, "כדי שייבין כמה אושר הוא מקבל ביום הכיפורים תמורת מאמץ לא גדול... נכון, יש מעט קושי לצום, להתפלל ארוכות ושאר העיניניים מצווים אנו ביום הקדוש, אולם בשכר זה זוכים לחיי טהרה, חיי קדושה, חיי מחילה וכפרה. מה לא יעשה אדם שמתבונן בשביל 'לחטוף' את ההזדמנות הנפלאה הזאת. מן השמים רוחצים, מטהרים ומנקים אותנו. איזו שמחה צריכה להציף את ליבנו!"

(וקראת לשבת עונג)

"לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם".

שח הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א: הבה ונתבונן מעט בגדולתו ומשמעותו של היום האדיר והקדוש, כלשונו 'תפילה זכה' של יום הכיפורים: ראשית, יש להדגיש, כי יום כיפור הוא יום של שמחה: זה אולי נדמה כסותר את ענייני התשובה, הצום ותפילות - אך צריך לדעת כי זוהי האמת לאמיתה.

זכורני מיישיבת חברון, מנהגם של ראשי הישיבה זצ"ל ויבדלחט"א, להקריא קודם תפילת נעילה קטע מרומם ומלהיב מדברי אבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלאנטר זצ"ל, (אור ישראל, אגרת ז), אודות מעלת היום וסגולתו, ועד כמה כל פעולה של התחזקות היא עצומה ונוראה. הדברים היו עושים רושם חזק על הבחורים ומרוממים את כל תפילת הנעילה שבאה בעקבותיה.

זו היא לשונו של רבי ישראל: "יום הכיפורים הוא דבר טוב למאוד, יום סליחה וכפרה. לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים. אין לנו דבר טוב ממנו, אם היינו עושים ההכנה הראויה לתיוקן דרכינו. כי יום הכיפורים מכפר עם התשובה היא עזיבת החטא. אכן גם המעט טוב מאוד, אין ערוך לה בענייני תבל, לראות לכל הפחות שתהיה איזו קבלה על להבא ביום הכיפורים, ואין לנו מסחור

הנושא פרי ריוח כמו לעשות הכנה בלימוד המוסר, ולהתבונן להטיב דרכיו, עד אשר יבוא לאיזו קבלה להבא ביום הכיפורים. אולם בכל בחינה קטנה שבקטנות, אשר יכין האדם את עצמו, להגדיל בחינת יום הכיפורים שלו, אין ערוך ואין די באר הצלחת נפשו להינצל מצרות ונצורות, ואין לנו רווח גדול מזה".

לפני שנים שמעתי פעם שיחה מהגאון הצדיק רבי סנדר ארלנגר זצ"ל בערבו של יום כיפור, ובתוך הדברים הוא אמר הרגש נפלא מאד: "אנשים לעיתים אינם אוהבים את יום הכיפורים: הם צריכים לצום בו, להתענות, ללכת יחפים... אולם אם יחשבו מעט ויתבוננו בשום שכל, הם

בט"ד
קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

אוצרותיהם של מגידים

בכך היה הכהן הגדול ממליץ טוב על עם ישראל ואומר: "רבנו של עולם, בראת בנו יצר טוב ויצר הרע, כמה שמות יש ליצר הרע? שבעה שמות. כמה שמות יש ליצר הטוב? רק שם אחד. איפה היצר הטוב נמצא? בבית המדרש. איפה היצר הרע נמצא? בכל מקום. תגיד, רבנו של עולם, זה פִּיר? האם זה פלא שנכשלים?"

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: עומק סוד ההזאות של הכהן גדול אחת למעלה ושבע למטה - מליצת זכות נפלאה על עדת בני ישראל.

אומר הרמ"א בספרו "תורת העולה": ההזאה למעלה מכונת כנגד היצר הטוב המושך את האדם כלפי מעלה, ושבע ההזאות למטה מכונות כנגד היצר הרע שמושך את האדם כלפי מטה, והוא בעל שבעה שמות כפי שמובא בגמרא (סכה נד ע"ב). בכך היה הכהן הגדול ממליץ טוב על עם ישראל ואומר: "רבנו של עולם, בראת בנו יצר טוב ויצר הרע, כמה שמות יש ליצר הרע? שבעה שמות. כמה שמות יש ליצר הטוב? רק שם אחד. איפה היצר הטוב נמצא? בבית המדרש. איפה היצר הרע נמצא? בכל מקום. תגיד, רבנו של עולם, זה פִּיר? האם זה פלא שנכשלים?"

(הגאון רבי שלמה לוינשטיין – נאה דורש)

היה מצדד את גב ידו למעלה ומזה כנגד פניו, כך שהדם היה עולה לגבה נמוך יותר. מדוע צותה התורה להזות דוקא בצורה זאת?

והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו (פר' אחרי טז, יד).

מובא בגמרא (יומא טו ע"א) שביום הכפורים היה הכהן הגדול שוחט את השעיר ואת הפר, מכניס את דמם אל קדש הקדשים, ושם היה מזה ממנו כנגד הכפרת באפן של "אחת למעלה ושבע למטה".

מסבירים המפרשים, שבאמת כל ההזאות היו על הארץ, אלא שבהזאה הראשונה המכנה "אחת למעלה", היה הכהן מצדד את גב ידו למטה, ומזה כלפי מעלה, וכך היה הדם עולה לאויר שכנגד חדה העליון של הכפרת, ומשם נופל לארץ, ובהזאות האחרות המכונות "שבע למטה", הוא

נביאים וכתובים מאידים

מהודות ב"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

האם יש מצוה לאכול פת בערב יום הכיפורים | תענית יום כיפור לקטנים | ממתקים לקטנים האוכלים ביו"כ | השארת מיחם מלא למוצאי הצום | נדר צדקה בתנאי שהתבטל

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

דחביא מהגאון בעל זכרון אברהם דיש לעשות בערב יו"כ לחמים כמו ביום טוב, וע"כ נראה דיש להחמיר לאכול פת בערב יום כיפור.

ולכאורה יש להביא ראיה שאין צריך לאכול פת בערב יום כיפור, דאיתא בחולין דף קי ע"א, רמי בר דיקולי איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי [בערב יום כיפור] אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו שדינהו אזל איהו נקטינהו אכלינהו [כולם זרקו את הכחל מהבהמה כי סברו שאסור לאכול, והוא לקחם ואכלו כי סבר שמוותר]. אייתוה לקמיה דרב חסדא אמר ליה אמאי תעביד הכי, אמר ליה מאתרא דרב יהודה אנא דאכיל, אמר ליה ולית לך גותנין עליו חומרי המקום שיצא משם, וחומרי המקום שהלך לשם, אמר ליה חוץ לתחום אכלתינהו, ובמה טויתנהו [במה צלית את הכחל] אמר ליה בפורצני [גרעיני הענבים] ודלמא מיין נסך הויא, אמר ליה לאחר שנים עשר חדש הוה, ודלמא דגזל הוה אמר ליה יאוש בעלים הוה, דקדחו בהו חילפי, חזייה דלא הוה מנח תפילין, אמר ליה מאי טעמא לא מנחת תפילין, אמר ליה חולי מעיין הוא, חזייה דלא הוה קא רמי חוטי אמר ליה מאי טעמא לית לך חוטי, אמר ליה טלית שאולה היא.

הרי מבוואר בגמרא שרמי בר דיקולי לא אכל פת בערב יום כיפור, אלא כל מאכלו היה כחל שצלה בחרצנים של ענבים, והיה מקום לדחות שאולי זה היה בנוסף למאכלו שאכל באותו היום פת, אלא שאם כן למה דחק עצמו לאכול כחל, אם היה לו גם פת.

של יום הכיפורים, צריך לאכול פת או שאר מידי דמיון, ואינו יוצא ידי חובתו באכילת שאר דברים, ואין ראיה מפורים, ואם הטעם הוא משום קדושת היום עצמו, אפשר דיש לדמותו ליום פורים ויוצא ידי חובתו בכל דבר, אלא שהגאון מנחת חינוך סובר דאכילה זו היא גזרת הכתוב, וסגי גם בלא פת.

ובשו"ת שבט הקהתי (ה"ב סימן ר) כתב, שלפי מה שכתב רבינו יונה שמצות האכילה בערב יום הכיפורים הוא במקום האכילה ביום כיפור, אם כן בעי פת כמו ביום טוב, ונראה דמהאי טעמא כתב בשו"ת שיש גם לבצוע על לחם משנה בערב יום כיפור, משום דהוא במקום סעודת יו"כ, ובפסקי התשב"ץ (סימן קכז) הובא בבית יוסף (סימן תרח) דהמהר"ם שורה את פתו בין בערב יום כיפור, משמע ג"כ דהיה אוכל פת, ועיין גם כן בספר ילקוט הגרשוני (או"ח סימן תרד סק"ג)

האם יש מצוה לאכול פת בערב יום הכיפורים

שאלה: שאלה מי שאינו נוהג לאכול פת בכל השנה, מטעמי בריאות, האם יש לו להתאמץ לאכול פת בערב יום כיפור, או שמא אפשר לצאת ידי מצות חובת האכילה בערב יום כיפור גם בשאר דברים, ואין צריך דווקא פת?

תשובה: במנחת חינוך (מצוה שיג ס"ק טו) כתב, ודע דזה פשוט דבערב יום הכיפורים דמצוה לאכול, אין חיוב דווקא פת, כמו שבת ויו"ט דלא מצינו זה בשום מקום, רק מצוה לאכול ויוצא בכל דבר, וכן הוא במג"א (סימן תרצה סק"ט) גבי פורים, וכאן גמי בדאי הוא כן.

והנה שני טעמים נאמרו במצות אכילה בערב יום כיפור, רש"י ביומא (דף פא ע"ב ד"ה כל) כתב דלכן נצטוינו לאכול בערב יום כיפור, כדי שנוכל להתענות ביום הכפורים, וכך כתב הרא"ש (פרק יום הכיפורים סימן כב), אולם רבינו יונה (שערי תשובה ש"ד ט) כתב שסעודת ערב יום כיפור היא לכבוד יום הכיפורים כמו כל שבת ויו"ט, אלא דכיון שאי אפשר לקיימה ביום הכפורים עצמו מקדימים אותו לערב יום כיפור, ויעוין בריטב"א ב"ה (דף ט ע"ב) שהביא את ב' הטעמים.

וכתב בשדי חמד (מערכת יו"כ סימן א אות ג) שנדון זה אם צריך לאכול פת בערב יום כיפור, תלי בטעמי המצוה של אכילה בערב יום כיפור, דלטעם שהאכילה הוא כדי שנוכין עצמנו לתענית

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

בכדי שיוכלו המתפללים להרוות את צמאונם במוצאי הצום.

תשובה: לדברי הרמ"א (תר"ט, א) "אין להטמין ביום כיפור וכן המנהג במדינות אלר", אסור להשאיר אוכל חם ביו"כ לצורך מוצאי הצום "משום שגראה כרעבתנות" (לבוש, פמ"ג א"א - רנ"ז, ב. שעה"צ - תר"ט, א).

ומה שכתב "להטמין" כוונתו לאסור כל פעולת חימום מאכלים, כמוכח בשער הציון (תר"ט, ב) שאסור הטמנת מאכל בערב יום כיפור כששורק פי התנור בטיט, למרות שאינו מטמין בזה.

ואינו מועיל נכרי שיעמיד את המיחם מערב יום כיפור, דנראה כרעבתנות. ואמנם נראה שיש להתיר לצורך ציבור - ולא בבית - וכדברי המטה אפרים (אלף המגן א) שלצורך אדם חלוש מותר להטמין מעיו"כ כדי שתכף במוצאי הצום ימצא סעודתו מוכנה, וכ"ש שלציבור יש להתיר בזה.

ואמנם אם יכוון שעון שבת שיידלק לאחר חצות ביוכ"פ מועיל, כיון שכל הבעיה בשבת רגילה להניח אוכל קודם שנדלקת הפלטה (חזו"א ל"ח, ב ד"ה והלכך) הוא משום שמא יחתה, אך כאשר האוכל הוא למוצאי היום אין חשש לזה ומותר כעין דברי הרמ"א (רנ"ד, ה) המתיר לתת פת בתנור סמוך לחשיכה לצורך מוצאי שבת.

יהוסף ובשער הציון (תרטז, ח) חולק עליו, לכן אינו 'אסור' לגמרי.

וההגדרה של ממתקים שאסור לתת לתינוק הוא מה שאינו ניתן לשובע, אך אין בעיה בעונה למרות שהיא ממותקת, כיון שניתנת לשביעה. אך מי שרגיל לתת כל השנה לילד חטיף כגון במבה כיון שסובר שזה בריא מחמת הוויטמינים שיש בו, יכול לתת זאת אף ביום כיפור כיון שאינו נחשב 'ממתק' לעניין זה.

השארת מיחם מלא למוצאי הצום

שאלה: האם טבח בישיבה יכול להשאיר מיחם מלא במים חמים כבר מערב יום כיפור,

תענית יום כיפור לקטנים

שאלה: האם קטן בגיל 12 צריך להתענות.

תשובה: המשנה ברורה (תרטז, ט) כתב שאף "בשנת ה"ג אין נוהגין להתענות כל זמן שלא השלים שנות י"ג". מחמת שחוששין שהקטן חלש כמבואר ברמ"א שהקטנים כחוששים ואין להם חוזק להתענות.

ולכן אם הקטן כבר התענה פעם יום שלם בלא שהיה חייב, כיון שחשב שזו גבורה וכדו' והתענית לא הזיקה לו, חייב להתענות כשהוא בתוך שנת י"ג לאחר שגראה שזה לא מזיקו.

ממתקים לקטנים אוכלים ביו"כ

שאלה: האם מותר לתת לתינוקות ממתקים, בכדי שיהיו בשקט ולא יפריעו בשעת תפילת יום הכיפורים.

תשובה: כיון שזה לא מאכל הנצרך אלא רק ממתק, רצוי שלא לתת. כמבואר במנחת חינוך (שיג, י) "אף בקטן גמור תיכף בשעה שגולד, אסור להאכילו רק הצריך לו ולא יותר, אך בקטן כזה אי אפשר לצמצם". אך כיון שבספר זכר

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

ביאור התשובה:

המוציא מחברו עליו הראיה

כיון שהמוציא מחברו עליו הראיה, וטוען ששמע שאמר יום ראשון, אי אפשר לחייבו לשלם נדר צדקה שמכחיש לגמרי. אבל יש לדון, אפילו באופן שהיה מודה ששמע יום רביעי, ולא בא, האם חייב לשלם, כיון שהנדר היה על תנאי שיהיה שליח ציבור. ואף על פי שגרם נזק לבית הכנסת, הני מילי, אם באמת היה להם משהו אחר שיתרום סכום זה. ויש לדון בזה, וצריך עיון. אבל בנידון שמכחיש, אין ספק שפטור.

העולה מזה: נדר אלפיים שקלים לבית הכנסת, אם יהיה ש"ץ בברכת כהנים גדולה בחול המועד, ולא בא בטענה שהגבאי טעה בזמן התפלה, והגבאי מכחיש. פטור מלשלם, שהמוציא מחברו עליו הראיה, ואם לא בא במזיד - יש לדון אם חייב.

ובית הכנסת הפסיד אלפיים שקלים, הגבאי טוען שלהרבה אנשים חזר ואמר את המשפט הבא 'יום רביעי ראשון של חול המועד'. אני מכחיש שאמר לי כך. האם אני חייב לשלם?'

תשובה: פטור לשלם.

נדר צדקה בתנאי שהתבטל

הנידון: "בשנת תשפ"א חל יום ראשון של

סוכות ביום שלישי. בבית הכנסת שלנו החליטו לעשות מעמד של מאה וחמישים כהנים בחול המועד סוכות, ולאחר מכן נותנים סעודה. ביקשתי מהגבאי להיות שליח ציבור במעמד הזה, ובתמורה נדרתי אלפיים שקלים לסעודה שלאחר מכן. הגבאי אמר לי שברכת הכהנים תהיה ביום ראשון. הבנתי שהכוונה ביום ראשון בשבוע, שהוא יום חמישי של חול המועד. ביום חמישי - יום שני של חול המועד - שאל אותי הגבאי, מדוע לא באתי לברכת הכהנים שהייתה אתמול, אמרתי לו הרי אמרת ביום ראשון, אמר לי הגבאי אמרתי יום ראשון של חול המועד, שהוא יום רביעי בשבוע, אמרתי לו שאני זוכר שאמרת ביום ראשון. בכל אופן הגבאי תובע ממני אלפיים שקלים, כיון שבגללי לא הביאו משהו אחר

מדריך מעשי • אתרוג •

בבחירת אתרוג יש להקפיד:

- לברר הכשרות, שאין בו חשש מורכב וכן עולה וסבל.
- ששיעור האתרוג יהיה בו כביצה (כ-100 סמ"ק לשיעור חז"א), ולשער שלא יקטן במהלך החג משיעורו.
- שלא יהיה יבש ברובו.
- שהיה שלם לגמרי ללא כל נקבים או חסרין כל שהוא, וכן לא נקף כלל מקליפתו.
- שלא יהיה ירוק שאינו יכול לחזור למראה אתרוג, ועל כן יקח אתרוג שאינו ירוק לגמרי.
- שאינו עגול ככדור.
- שאין בו חזיות או מראה פסול (מראה שחור וכדומה) שנתפסס ברוב האתרוג. ואם הוא במיעוט האתרוג יבדוק שלא יהיו חזיות בשנים או שלשה מקומות, ועכ"פ לא יהיו שני המקומות בשני צדי האתרוג.
- החוטם הוא המקום שבו האתרוג משפץ ועולה, יש לבדוק בו: א. שאין בו כלל מראה פסול אפילו כל שהוא, כל שנכיר במראית העין ללא עיון מקרוב. ב. שאין בו יבשות כלל. ג. שלא נקף כלל. ד. שלא נסדק כלל.
- שהבלטל"ך לא יהיו גבוהים מהאתרוג [אין הכוונה שלא יהיו נכרים כלל במשמוש הידי, אלא רק שלא יהיה איה גובה]. באם הם גבוהים דינם לפתילה כדון חזיות ובשעת הדחק כשרים.
- שיש לו עוקץ.
- שהפיסים שלם [מומלץ לבדוק שהוא חזק ויציב ולא נוטה לפיגול].
- אם אין פיטם באתרוג - לבדוק: א. שיש גומא במקום הפיטם, ב. שאין שבירה במסגרת פסיבי הגומא. ג. שהגומא במקום הפיטם אינה עמוקה ואינה מנוקבת, שמצוי היא עמוקה או מנוקבת, ויתכן שמגיע עקב חדר היורע והוא פסול.

1 פיטם. 2 חוטם. 3 עוקץ.

מדריך מעשי • לולב •

בבחירת לולב יש להקפיד:

- שאורך הלולב יהיה 40 ס"מ / 15.7 אינץ' (לשיעור חז"א) בשדרה עצמה.
- שהיה ישר לגמרי, ועכ"פ אינו עקום לכיון פניו ולא לאחד מצדיו.
- שאינו קטום ברוב העלים העליונים.
- שאינו יבש.
- שרוב העלים אינם נחלקים.
- שרוב העלים יהיו כפולים ומסתמיים שני הכפלים בשוה באורך וברוחב, ועכ"פ מכסה עלה אחד את חברו ברובו.
- שהעלים יהיו צמודים ושוכבים זה על זה.
- עלה העליון - [ואם מסתיים הלולב בשני עלים, שניהם נחשבים כעלה העליון] צריך לבדוק: א. שאינו קטום כלל. ב. שאין בו יבשות כלל [אין כלל זה מראה]. חום או אדום שבקצה העלה]. ג. שהעלה כפול עכ"פ ברובו לאורך ולרוחב. ד. שסגור לגמרי ולא נחלק אפילו מעט.
- לולב עם קורא, כשר, אמנם יש שהדרו ליקח לולב אחר.

1 עלה העליון. 2 שדרה. 3 עלי הלולב.

מדריך מעשי לבחירת ארבעה מינים מתוך הספר 'הליכות המועדים' במהדורה החדשה

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

המשך מגליונות קודמים - חלק ג'

מנהג זה שלא לסכך בנסרים שאינם רחבים ארבעה טפחים, מביא אותנו לשאלת הסיכוך בפלפונים ראה ציור י"ד, כמנהג ירושלים. אולם לפני כן יש לעמוד על עיקרה של הסוגיה, ולבאר את טעמו של רבינו פרץ שלא לסכך בנסרים שאינם רחבים ארבעה טפחים מחשש שמא הסכך יביא למצב שהגשמים אינם יכולים לחדור לסוכה, ויש להבין מה הפסול בכך.

גיס היה לרבינו תם, בן לחותנו רבי יוסף, ושמו רבי שמשון מפלייזא, זקנם של הר"ש משאנץ וריצב"א. סוכתו של רבי שמשון היתה בנויה לתלפיות. הוא כיסה את סוכתו בנסרים שאינם רחבים ארבעה טפחים, שמדין הגמרא אפשר לסכך בהם. את הנסרים העמיד יפה, כמין כיפה ראה ציור טו, ותקע בהם מסמרות כדי שלא יזוזו זה מזה. ויהי בשלם סוכו, וכל רוחות שגשבו לא הזיזו את סככה, ואף הגשמים לא חדרו לחללה. עד שבא רבינו תם ופסל את הסוכה, משום שלדעתו מעלתה היא חסרונה: סוכה המונעת מהגשמים לרדת לתוכה פסולה (הגמ"י סוכה פ"ה אות ט).

פסול סוכה כזו אינו מפורש בגמרא. במשנה (סוכה פ"ב מ"ב) מבואר שסוכה שסככה מעובה כמין בית, אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה, כשרה. מסוגיה זו נראה לכאורה שאין גבול ושיעור למעלה לכמות הסכך ולסוגו, וגם אם הסכך מונע מהגשמים לחדור לסוכה, ועשוי "כמין בית", הרי היא כשרה. וכן מבואר גם בגמרא (סוכה ב ע"א) שגם אם הסוכה נעשית בדרך של קבע, כגון במחיצות של ברזל, אין בכך פסול, שלא מנעה התורה לעשות את הסוכה דירת-קבע. אולם רבינו תם (מובא גם בתוספות שם ד"ה כי) חידש, שסוכה המצילה מפני הגשמים פסולה, שאם לא כן קשה למה ירדת גשמים בחג הסוכות היא סימן קללה, והרי אפשר לעשות סוכות שאין הגשמים יכולים להכנס לתוכן, ועל ידי כך לא יפריעו הגשמים לקיום המצוה. ומכך מוכח שאם אין הגשמים יכולים להכנס לתוך הסוכה הרי היא פסולה.

אמנם דעת המכשירים לסכך סוכה בנסרים עד שאין הגשמים יכולים להכנס לתוכה, אינה דחויה לגמרי מההלכה. רבי שמשון מפלייזא, שהכשיר את הסוכה וסיכך כך למעשה את סוכתו, היה גדול מרבינו תם בשנים,

יתר על כן. מנהג נהגו ישראל **שאינ מסככים בנסרים כלל, גם אם אין הם רחבים ארבעה טפחים** ראה ציור יג, והם כשרים מדין הגמרא. מנהג זה מקורו בדברי רבינו פרץ בהגותו על הסמ"ק (צג אות לב), וטעמו מפני שחששו שמא יסככו בנסרים צמודים וצפופים עד שהגשמים לא יוכלו לחדור לתוך הסוכה. וכן נפסק להלכה (שו"ע שם, שו"ע הרב שם סל"א ומשנ"ב ס"ק מט).

במשנה ברורה (ס"ק מט) הובא טעמו של רבינו פרץ הנזכר, שחששו שמא יסככו בנסרים כך שהגשמים לא יוכלו לחדור לסוכה, והביא שיש ראשונים שכתבו שישנו טעם נוסף לפסול, חמור יותר, שכהיום שהדרך לעשות התקרה מנסרים שאין בהם ד', גם נסרים כאלו כלולים בכלל הפסול שפסלו חכמים נסרים מדין גזירת תקרה. וכתב המשנה ברורה שיש לחשוש גם לטעם הראשון, ולכן גם נסרים שאין רגילים להשתמש בהם לתקרת הבית, עדיין אין לסכך בהם, מחשש שמא יסככו בהם בצפיפות עד שלא יוכלו הגשמים להכנס לסוכה.

לכאורה יש לשאול, שגם המסכך בקש יכול להערים קש מרובה בשכבה רחבה וצפופה, עד שהגשמים לא יוכלו להכנס לתוך הסוכה. ואם נהגו שלא לסכך בנסרים גם כשאינם צפופים והגשמים יכולים להכנס לסוכה, גזירה שמא יסכך בנסרים צפופים עד שאין הגשמים יכולים להכנס לתוכה, אם כן גם בקש הדין נותן שלא יסככו לעולם, גם כשנותן שיעור שהגשמים יכולים עדיין להכנס לתוכה, גזירה שמא יעבה את הקש הרבה עד שלא יהיו הגשמים נכנסים לתוכה.

ואכן הט"ז (ס"ל תרכט ס"ק כא) כתב שמטעם זה נהגו גם שלא לסכך בקש, אף על פי שזכור בתורה להדיא שהוא כשר לסיכוך, "תעשה לך באספך מגרנך ומיקבך", מכל מקום מפני החשש שמא יבא לסכך כל כך עד שלא יכול מטר לירד לתוכה נמנעו מלסכך בו. והט"ז עצמו כתב שמי שאין מצויים לו ענפי אילן לסכך בהם פשוט שיש להתיר לו לסכך בקש, ורק יזהר שלא יהיה הכיסוי עב כל כך עד שאין המטר יכול לירד לתוכו. ובשער הציון (שם ס"ק עג) העיר, שמכך שבשו"ע הרב ובחיי אדם לא העתיקו את דברי הט"ז לענין קש, נראה שלדעתם אין להחמיר שלא לסכך במה שגילתה התורה בפירוש להתיר.

[לסכך בהם].

וכן פסק בשו"ת להורות נתן (ח"ה ס"ג מג אות ו) שאין לסכך בקרשים כלל אפילו כשהם דקים פחות מטפח, מחמת שני הטעמים שהביא המשנ"ב (ס"ק מט), שהרי גם היום נוהגים לעשות מהם תקרה, כגון בבתי הקיץ ובצריפים, וכמו כן עושים בהם תקרת בתים לנוי. וכן יש לחשוש שיקבעם באופן שימנע את ירידת הגשמים לסוכה. וכתב שכן נהגו

כל ישראל מאז ומעולם שלא לסכך בהם, אף על פי שיותר קל להשתמש בהם כיון שהם משתמרים משנה לשנה, ולא כענפי האילנות שצריך לטרוח ולהשיגם בכל שנה מחדש, ואף על פי כן דקדקו לסכך בענפים וקנים דווקא. ואין לומר שאם הם דקים מאוד הם כשרים גם לכתחילה, שלא מצאנו בדברי הראשונים חילוק כזה, וגם השו"ע לא חילק בשיעור הדקות. ואם באתרוג הניטל בחג הסוכות פעם אחת ביום מדקדקים כל כך על הידורו, בודאי וכל שכן שיש לדקדק בסוכה שהיא מצוה בכל רגע משבעת ימי החג, שתהיה כשרה בלי שום פקפוק.

אך רבים חולקים וסוברים שמותר לכתחילה לסכך בפלפונים, וכן מנהג ירושלים וגדוליה לסכך בפלפונים שרחבם פחות מטפח, וכדלהלן.

בספר הסוכה (מילואים לפ"ח אות מט) כתב שכן מנהג ירושלים, והמנהג התקבל על דעת גאוני ירושלים, האדר"ת, הגר"ח זוננפלד, והגרצ"פ פרנק, והוא מקובל כסכך מהודר בלי חשש ופקפוק אצל גדולי ירושלים, גאוני ופוסקי דורנו.

לפלפונים יש גם שני יתרונות גדולים על פני ענפי האילנות. האחד, כפי שכבר נזכר למעלה, שהם משתמרים משנה לשנה ואין צורך לטרוח ולהשיג ענפים חדשים מדי שנה. בנוסף, מענפי האילן, למעט ענפי דקל, הולכים ונושרים במהלך ימי הסוכות עלים וענפים לתוך הסוכה, ומלכלכים את המאכלים ואת השולחן וגורמים גם למיאוס, כמבואר בביאור הלכה (סי' תרלח ס"ב ד"ה וביו"ט). לעומתם, הפלפונים נקיים ואין נושרים מהם עלים וענפים.

ורבינו תם כותב אליו כתלמיד לרבו ומביא דברים מפיו (ספר הישר סי' ב ועוד, ערכי תנאים ואמוראים ח"א עמ' קמא). גם מדברי רש"י מוכח שהוא מכשיר סוכה זו (ערוך לנר סוכה ב ע"א ד"ה לא מתכשרה).

דברי רבינו תם, הפוסל את הסוכה, לא הובאו בשו"ע וברמ"א (סי' תרלא ס"ג), ולא כתב השולחן ערוך אלא שאם היתה מעובה כמין בית, אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה, כשרה. וכתבו

הברכי יוסף והמאמר מרדכי (שם) שלדעת השו"ע והרמ"א אין לפסול סוכה מחמת מה שאין הגשמים יכולים להכנס לתוכה, והם סוברים כדעת רבי שמשון שהכשיר אותה, ולכן לא הביאו את דברי רבינו תם להלכה.

אך הפרי מגדים (שם א"א סק"ב) נקט בדעת השולחן ערוך שהוא מחמיר כדעת רבינו תם, ולהלכה נקטו השו"ע הרב והמשנה ברורה (סק"ו), שיש להחמיר כדעת רבינו תם שלא לעשות את הסוכה בנסרים מחוזקים במסמרים כך שהגשמים אינם יכולים להכנס לתוכה, אך כשלא ניתן להמעיט את הסכך ולהכשיר בכך את הסוכה לכתחילה מפני איזו סיבה, יש לסמוך על המכשירים סוכה כזו, וכפי שכתבו בברכי יוסף ובמשנה ברורה.

מן האמור נלמד, שלפי המנהג שיסודו בדברי רבותינו הראשונים זלה"ה, אין לסכך לכתחילה בנסרים אפילו כשאינם רחבים ארבעה טפחים. וכיון שכך, נמצא שאין לסכך גם בפלפונים, שהם נסרים דקים ברוחב כשני ס"מ, שהרי אף על פי שאינם רחבים ארבעה טפחים ואינם פסולים מדין הגמרא, לכתחילה המנהג שאין מסככים בהם. וכן כתב ספר הסוכה (מילואים לפ"ח אות מט) בשם **הגר"ח קנייבסקי והגר"נ קרליץ, שדעת החזון איש לא היתה נוחה לסכך בפלפונים.**

ובארחות רבנו (עמ' ריח) הביא בשם הגר"ח קנייבסקי, ששאלו את החזון איש על מה שנהגו בירושלים לסכך בהם, ואמר שבבני ברק לא נהגו כך.

וכן כתב בשו"ת קנין תורה (ח"ו סי' מ), שכפי מה שחקר, חסידים ואנשי מעשה מעולם לא עשו שלא כדברי השו"ע,

אלא נהגו לסכך מענפים שהיו תלויים בהם עלים, וכדברי הפמ"ג (מש"ז סוף סי' תרמג) שהכשיר סוכה בלי פקפוק כלל להיות כשרה על פי מנהג ותיקון חסידים וכו', וכתב שיעשו את הסכך מענפי אילן דווקא עם העלים, ואז יצא ידי חובתו לכל הדעות, כי גם לאטי"ש וקנים חלקים יש לפקפק בהם משום גזרת תקרה. [אולם מה שחשש הפרי מגדים שלא לסכך גם בקנים ראה ציור טז, בקיצושו"ע (סי' קלד ס"ג) כתב בפשיטות שנוהגים לסכך "בענפי אילנות או בקנים", וכך רווח המנהג

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8
לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת קידושין דף מב-מח

קידוש ע"י כל אחד מבני הבית או ע"י האב

בגמ': מצוה בו יותר מבשלוחו (קידושין מא, א).

בספר עולת שבת (סי' רעג ס"ה, ה"ד בא"ד שם) כתב שעדיף יותר שאדם יעשה קידוש בשבת בעצמו, מאשר שיצא ע"י אחרים, וזאת מפני שמצוה בו יותר מבשלוחו.

מדבריו מבואר שאף שאומרים בכל מקום שומע כעונה, מ"מ אם הוא בעצמו עונה בפיו הרי זה עדיף. וכך משמע גם בפרי מגדים (משבצות זהב סוף סי' רצ).

אולם התוספת שבת (סי' רעג סק"י) השיג על יסוד זה, וכתב שלא שייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו, שמכיון שאנו פוסקים שומע כעונה, והוא הרי ענה על ברכתו של השומע, נחשב הדבר כאילו שהשומע בעצמו מקיים ממש את המצוה, ואין זה נקרא כאילו יוצא ידי חובתו רק על ידי שליח.

והמהרש"ם (אורחות חיים שם) נקט, שאם השומעים רבים הם אז עדיף שיצאו כולם יד"ח ממקדש אחד, שיש בזה משום ברוב עם הדרת מלך. ובערוך השולחן (או"ח שם ס"ו) כתב שכן המנהג בהרבה מקומות שאחד מוציא את כולם, והביא ג"כ הטעם של ברוב עם הדרת מלך, והוסיף, יש מקומות שכל אחד עושה קידוש לעצמו ואין ראוי לעשות כן, ויש למונעם מזה וללמדם שיש יותר מצוה כשאחד יקדש בעד כולם ויכוין להוציאם והם יכוונו לצאת, ובלבד שישמעו הקידוש מראש ועד סוף ויענו אמנ.

אך בספר בנין שלמה (להגר"ש מווילנא סי' נד) העיד שאמרו על הגר"א, שפרשת זכור וכן המגילה היה קורא בעצמו, והסביר טעמו בזה, מכיון שקריאת דברים אלו הם חיוב על כל יחיד, ואם אין לו ס"ת או מגילה מחויב כל אחד לקרוא בעצמו, מצוה בו יותר מבשלוחו, וממילא יש לקיים את המצוה בעצמו, משא"כ בשאר הקריאות שעיקר החיוב אינו אלא לשמוע בציבור, ואם אין לו ס"ת אינו מחויב לקרוא ביחידות, א"כ גם כששומע מאחד הרי שמע, ולא שייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו.

וביסודי ישורון (ח"ג עמוד רמ) כתב שאף כשיש רוב עם, כבר נהגו שכל אחד עושה קידוש לעצמו, ויש להם על מה שיסמוכו.

בשו"ת דברי יוסף (אירגאס, סי' כו) כתב, שמה שאומרים מצוה בו יותר מבשלוחו הוא דוקא כשאין עדיפות בשלוחו יותר ממה שיש בו, אבל כגון אם עושה שליח תלמיד חכם להיות סנדק, עדיף שתיעשה המצוה ע"י השליח, מפני שהוא ת"ח והוא עדיף ממנו. לפי זה כתבו הפוסקים שכיון שבדרך כלל איש המוציא את בני ביתו יותר בקי בכוננת הברכה, לכן ודאי שראוי שהוא

אמנם יש מצדדים לומר שכל שאשת האדם עושה את המצוה, הרי זה כאילו הוא בעצמו עושה המצוה לפי שאשתו כגופו, כמבואר בערוך השולחן (או"ח סי' רנ ס"ג) שכתב, אצלנו הנשים עושות ההכנות לשבת ואשתו כגופו.

האדר"ת (סדר אליהו עמוד קה) הסתפק בזה, וכתב, בראשית ירח אלול בשנת תר"ס, בטרם עזבי את העיר ד'יגא' נתתי לרופא אינו יהודי לתקן את השיניים המלאכותיות שלי, ובעת גמרו לא רציני לתת לזוגתי תח' לשלם לו, שעלה ברעיוני דברי בעל ספר החינוך ז"ל (מצוה רל) שגם באינו יהודי יש מצות ביומו תתן שכרו, וא"כ מצוה בו יותר מבשלוחו, וחשבתי לומר שמצוה בו גם יותר מאשתו אף שהיא כגופו.

אבל כמדומני שנענשתי בזה, שאני נדברתי עמו בעד עשרה רובל, והיא זוגתי תח' הושווה עמו גם בעד תיקון שיני נכדתנו הילדה תח' לאוי"ט, אחד עשרה רובל, ואני לא ידעתי מזה, ושלמתי לו "ב רובל והוא קיבלם ברצון, וכמוכן לא גילה לי מזה ולא החזיר לי רובל אחד, ונחמתי בליבי על הפסד הרובל, וגם על הלא תעשה של לא תחנם, ואמרתי אל תצדק הרבה, המקום ימלא חסרונך.

מתי חייבים לומר דבר בשם אומרו ומתי לא

בגמ': אמר ליה רבי אבין בר סמכא הוא, אמר ליה אין כמין ימא לטיגני הוא, אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא רבי אבין ברבי חיאי, ולא רבי אבין בר כהנא, אלא רבי אבין סתם (קידושין מד, א). בסוגיין הובא שאמר רב נחמן בר יצחק על שמועה של ר' אבין, לא שמעתי איזה ר' אבין אמר את השמועה, לא רבי אבין ברבי חיאי, ולא רבי אבין בר כהנא אלא רבי אבין סתם.

על דבריו שאלה הגמ', מה החילוק איזה רבי אבין אמר את השמועה, ותירצה שיש בזה חילוק

עצמו יוציאם בברכה, כיון שהמצוה מתקיימת על ידו באופן ראוי יותר.

כעין זה כתב התבואות שור (סי' כח ס"ק יד) שיפה נהגו במצות מילה להזמין מוהל המהדר אחר מצוה זו אע"פ שאבי הבן עצמו יודע למול, ומכל שכן אם הוא אדם גדול שיש כבוד ג"כ למצוה.

אך בספר ראש דוד (פרשת פינחס) הביא החיד"א בשם הכרתי ופלתי (סי' כח ס"ק ג) שאם מכבד אדם דרך כבוד במצוה, אינו מקבל שכר כי המצוה היתה בידו ונתנה לאחר, ובאופן זה לא שייך שלוחו של אדם כמותו.

מצוה בו יותר מבשלוחו או שאשתו כגופו

בגמ': כיון דאמר מר שלוחו של אדם כמותו הוה ליה כגופיה. (קידושין מג, א).

בסוגיין. כיון דאמר מר שלוחו של אדם כמותו הוה ליה כגופיה. ואעפ"כ מבואר לעיל (מא.) שמצוה בו יותר מבשלוחו, שאין השליח נקרא כגופו ממש.

והנה במסכת סנהדרין (כח:) למדה הגמ' שאשת האדם כגופו, ולכן אין אדם יכול להעיד לאשתו. בפוסקים דנו לפי כלל זה בכמה דינים אם אשתו כגופו, כגון בנוגע לנר חנוכה, שיש אומרים שאף על פי שהמהדרין מדליקים בחנוכה נר לכל אחד ואחד מבני הבית, אשתו אינה מדלקת לחוד, מפני שאשתו כגופו, (עיין ברכי יוסף או"ח סי' תרעא בשם הא"ר, משנ"ב שם סק"ט).

וכן בנוגע למתן בסתר, כתב המאירי (כתובות סה: ד"ה הצדקה) שאף אם האשה יודעת על מעשי צדקותיו של בעלה, מכל מקום הרי זה בגדר מתן בסתר שהרי אשתו כגופו.

אולם בנוגע למצוה בו יותר מבשלוחו מבואר בב"ח (או"ח סי' רסג, תעז) שאין אומרים בזה אשתו כגופו, אלא מצוה בו יותר מבאשתו, שעדיף שיקיים הוא בגופו ממש את המצוה.

לענין להקשות סתירה מדברי ר' אבין על דברים אחרים שאמר, ולכן יש לדעת מיהו בעל המאמר. הפנים מאירות בהקדמתו לספרו, כתב להעיר מדוע ישנם מחברים שלא הזכירו את שמם בספרם, אלא הוציאו את ספרם בעילום שם, ולא חששו שהיות ולא ידעו את שמם לא יהיו שפתותיהם מדובבות בקבר, וביאר שאף אם אין יודעים מיהו בעל השמועה, אע"פ כן שפתותיו דובבות, שהרי הקב"ה יודע מיהו בעל השמועה. ומה שאמרו לומר דבר בשם אומרו, אין להקפיד בזה אלא כשעל ידי כך השמועה תקבל, שמפני שידעו מיהו בעל השמועה יפסקו ההלכה כמותו ותישאר שמועתו בבית המדרש.

בספר אמירת דבר בשם אומרו (ח"ב עמוד יח) כתב להוכיח כדבריו, ממה שבסוגיין כשהקשו למאי נ"מ, לא תירצו שנ"מ לענין אמירת דבר בשם אומרו שלצורך זה יש לדעת איזה רבי אבין אמר את השמועה, אלא רק מחמת הצורך למירמי דידיה אדידיה, דהיינו להקשות סתירה ממאמר אחד לשני, הוצרכו לבאר איזה רבי אבין אמר את השמועה.

לפי יסודו של הפנים מאירות כתב בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' מו) שבאופן שלא שייך טעם זה המבואר בסוגיין, כגון כששמע דבר אגדה ופירוש המתקבל על לב השומע, אף כשלא ידע מי חדשו לכאורה לא יחייב לומר השמועה בשם אומרה, אך דחה טענה זו, וכתב שאף שלענין שפתותיו דובבות באמת יש לחלק ולומר כן שלענין זה אין נ"מ מיהו בעל המאמר. אך מ"מ יש בזה לאו 'אל תגזול דל ולא תשיג', ובכך שלא יודעים מיהו בעל המאמר אף בדברי אגדה יש לחשוש שאחר שאומר את השמועה גוזל את הכבוד מבעליה, ולכן גם דבר אגדה יש לומר בשם אומרה. וכתב זאת המג"א (סי' קנו סק"ב) שכל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו, ועיין בגו"ב (מהדו"ת או"ח סימן כ) מה מקור דין זה.

עוד טעם יש בדבר המבואר במשנה (אבות פ"ו מ"ו) האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם. יסוד זה מבואר כבר בשדי חמד (פאת השדה מערכת א כללים סי' קמג) שגם דבר אגדה יש לומר בשם אומרה, אך בספר האשל (לקוטי שושנים מערכת א סי' כ) הוכיח שאינו כן.

סעודת תנאים בערב שבת

בגמ': הא למדת שבשבעה באדר מת משה ומנין שבשבעה באדר נולד משה שנאמר וכו' (קידושין מה, ב).

בשו"ת מהר"י ברונא (סי' כב) נשאל על מי שאינו אוכל בסעודת הרשות, אם רשאי לאכול בסעודת שידוכין כשמקבלים קנין, אם נקרא סעודת מצוה.

והשיב, סעודת אירוסין בלא נישואין הוא סעודת מצוה, אבל סעודת של שידוכים אינה סעודת מצוה, מפני שלא מצאנו זאת בתלמוד לא

שיוצאים בו ידי חובת המצוה שוה פרוטה. כגון מצה בלילי פסח או אתרוג בסוכות, (עיין יד המלך אישות פ"ד ה"ט, נו"ב מהדו"ת אבהע"ז סי' סז, מנחת חינוך מצוה תצו).

נידון דומה, מבואר במל"מ (מעשה הקרבנות פט"ז ה"ז) שהסתפק במי שגנב אתרוג מהודר ופסלו כמה צריך לשלם, אם הגנב יכול להשיב אתרוג אחר כשר לברכה ולהיפטר בכך, או שמא הבעלים יכול לומר שרצונו לעשות מצוה מן המובחר, וממילא חייב להשיב לו אתרוג מן המובחר. והביא בשם מהר"ם מינץ (סי' קיג, הו"ד בבאה"ט או"ח סי' תרנו סק"ד) להוכיח שיכול להשיב אתרוג הכשר לברכה, ואינו צריך ליתן מהודר.

מדברי מהר"ם מינץ, כתב בספר בני חיי (סי' מ) להוכיח ששווי שיש לדבר מחמת מצוה אינו נחשב שווי ממון, ולכן המקדש אשה באתרוג כזה ששוה פרוטה רק מחמת המצוה אינה מקודשת.

אולם המל"מ דחה דבריו שהרי אתרוג מהודר יכול למוכרו ביותר דמים. וכ"כ החכם צבי (סי' קכ) והשבות יעקב (ח"ב סי' כט). ובמנחת שלמה (תנינא סי' קלה) כתב ליישב שהמהר"ם מינץ דיבר באופן שאינו יכול למוכרו, כגון שלכולם יש כבר אתרוגים או ביום הראשון של החג שבלא"ה אינו יכול למוכרו. ולכן באופן זה אינו בר דמים ויכול להשיב לו אתרוג לא מהודר, ועיי"ש שדן אם יש לחלק בין היזק לגניבה. ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' מז) כתב שהעיקר כשיטת המל"מ והחכ"צ שחייב לשלם לו אתרוג מהודר. וע"ע בפניני הלכה כתובות (לד.) מה שהתבאר בענין זה.

חובה ולא מנהג, לעשות סעודה.

אמנם לקרובי החתן וכלה, מצאנו בקדושין (בסוגיין) מנהג לסעודה זו, שמבואר שעשו סעודה לחיבת חיתון וזימנו את קרוביהם, והמדובר שעשו את הסעודה לפני שקידשה, שהרי מבואר בגמ' שאח"כ קידשה אדם אחר, ונמצא שמנהגם היה לזמן קרובים לסעודת חיתון, וכיון שכן אפשר שסעודת מצוה היא.

בטעם הדבר שסעודה זו מצוה היא ביאר, שהרי אם קידש את הבת אדם אחר בלא דעתו של אבי הכלה, מסקנת הגמ' שאין זה כלום משום חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, נמצא שסעודה זו היא כריתות החיתון.

בפסקי תשובה (סי' קצד בהג"ה) כתב בשם האדמו"ר מקוצק והשפת אמת, שכיון שהגמרא אומרת (לעיל יב:) שרב נידה מי שקידש אשה בלי שידוכין, אם כך כיום שהתנאים הם השידוכין שאז מחליטים הם להנשא, יש בהם מצוה, וממילא סעודת התנאים סעודת מצוה היא. ובמשנה ברורה (סי' תמד ס"ק כד) כתב בשם האחרונים (מג"א, א"ר, ועוד) שסעודה שעושים בשעת כתיבת התנאים, הרי היא סעודת מצוה. ולענין סעודה בערב שבת כתב המשנה ברורה (סי' רמט סק"ט) שסעודה שעושים בשידוכין שלנו לא הוי סעודת מצוה, ולפי"ז אין לעשותה בערב שבת אפילו אם נגמר השידוך באותו יום, ומה שנוהגים לאכול מיני מרקחת בשעת כתיבת התנאים לא מקרי סעודה. וע"ע בשו"ת דברי יציב (ליקוטים סי' קכד).

כמה ישלם על שבירת הפיטם של אתרוג מהודר

בגמ': ואי לא נשתיר הימנה שוה פרוטה לא וכו' (קידושין מז, ב).

באחרונים כתבו להסתפק אם אשה נקנית בחפץ של מצוה שאין שוויו פרוטה, אך ההנאה

לקיחת אחוזה מהצדקה ע"י הגבאי

בגמ': המפריש חלתו קמח אינו חלה וגזל ביד כהן וכו' (קידושין מז, ב).
בשו"ת אגרות משה (הו"מ ח"א סי' פח) כתב מה

'פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

דאפילו באים בשביל ישיבה רק בלתי ידועה כל כך יתנו לו סך עשרה דאללאר למשל וכשיבקש ליישיבה מפורסמת יתנו לו מאה פעמים ככה הרי שהוא נותן הצדקה עבור הישיבה ות"ת ומעולם לא היה נותן כסף כזה להמשולח נמצא שהוא אומדנא דמוכח דלאו לו נתן. וגם שהמשולח בא עמו בטענה ובהמתקת דברים מספר לו שיש בהישיבה ככה וככה וילדים וראשי ישיבות וכו' ועליהם הוא נותן ובלאו הכי לא היה נותן ואיכא כאן גניבת הדעת מפורש ואומדנא דמוכח כזה דלאו לדידיה הוא נותן.

יתירה מזו כתב שלבד מהאיסור שיש לגבאי בזה, יש גם איסור למי שנדר מעות לצדקה ונתנם לו שסובר שקיים בזה הנדר, ובאמת חצי מעותיו הלך לעשיר שאינו ראוי לצדקה, וא"כ לבד ממה שלקח המעות הרי הנודר לא שילם את נדרו, כמבואר בסוגיין שהמפריש חלתו קמה אינו חלה וגול ביד כהן, כל שלא ידע שאין מפרישים חלה קמה. וכך הוא גם בנידון זה שאם נדר הרי יצטרך לשלם מכיסו לעני אחר ונמצא הפסידו, ואם נתן בלא נדר כ"ש שמפסידו שאם לא היה נותן היה נשאר הממון אצלו לכן חשיב שפיר גולן.

האיך יעלה על דעת מי שהוא לחייב הישיבה לתת לו מחצה צדקה ממה שהם מקבלים, ועל הראשונים אנו בושים ואתה בא להוסיף עליהם, שהרי בעיקר גביית כסף על אחוזים כאלו שלוקח חמישים ולפעמים שבעים וחמש ולפעמים אפילו תשעים אחוזים להמשולח והיתר להישיבה, הרבה יש להרהר בזה אי לא הוה גול ממש, ואין לזה שום היתר.

והטעם שהרי ידוע ומפורסם הוא לכל דמי שנותן נדבה למשל מאה דולאר או פחות או יותר אלו ידע שהמשולח יקח לעצמו שמונים דולאר מזה או תשע מאות או חמש מאות מאלף, מעולם לא היה נותנם לו, ודבר זה הוא אומדנא דמוכח שפשוט שאם יכנס המשולח לעצמו או יכנסו שניהם יחדיו לנדבן אחר זה יאמר שגובה ליישיבה והשני יאמר שגובה לעצמו, לזה יתן בשביל הישיבה מאה פעמים, ולמשל ליישיבה יתן מאה דאללאר ולהיחיד יתן דאללאר אחד, או אפילו חמשה או עשרה דאללאר, אבל דבר ברור הוא שלא יתן לו חמישים אחוז ממה שנתן להישיבה וכ"ש לא שמונים ובפרט במעות ונדבות יותר גדולות וזה פשוט לכל בר דעת. וגדולה מזו

ששאלת, שלקחת עבור עבודתך כשהיית גבאי צדקה וכלפי עלמא היה נחשב שאתה עוסק בתנם. פשוט שאתה צריך להחזיר כי מאן שם לך, כי בעצמך לא היית רשאי לפסוק לך שכירות, שהרי אולי היה נמצא אחר שהיה עושה בחנם. אך אם יסכימו כל העוסקים ליתן לך עתה מתנה עבור עבודתך אפשר רשאים.

ובשר"ת מנחת יצחק (ח"י סי' פו) כתב ששד"ר שעיקר עבודתו להשפיע על אחרים שירימו תרומה למוסדות תורה וכיוצ"ב, ולולי השפעתו לא היה נעשה מצות הצדקה, ובכלל זה התרומות שמשגי למוסדות תורה, הרי הוא בכלל עושי מצוה, אף כשמקבל תשלום על כך.

בשיעור המעות שמותר לגבאי צדקה לקחת, כתב בספר מעשה הצדקה (עמוד גג) בשם החזו"א שעד חמישים אחוז יכול הגבאי ליקח, אמנם הביא שם שיש שסברו שהשיעור הראוי הוא 25 אחוז, ובתשובות והנהגות (ח"ב סי' תפה) כתב לחלק בין נתינה גדולה שהנתן מקפיד אם לוקח אחוזים גבוהים, לבין נתינות קטנות. אך בשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' רלז-ח) כתב,

כלל ישראל

תדרשוני לטובה

מדרש רבה

המבואר והמשולב

עם ילקוט אמרים
מחזרות החסידות והמוסד

כלל ישראל הומיני תורשי לדידין

במסגרת פרויקט 'מדרש רבה' המבואר והמשולב, יוצא לאור סדרת ספרים חדשה המכילה את כל פרקי מדרש רבה המבוארים על ידי גדולי תלמידי חכמים ומוסדות תורה. הסדרה כוללת גם ילקוט אמרים ומחזרות החסידות והמוסד, המבוארים על ידי רבנים ממוצאות שונות. הסדרה יצאה לאור בשיתוף פעולה עם מוסדות תורה ומוסדות חסידות, ונמכרת במחיר מיוחד. לפרטים נוספים, אנא פנו למחלקת המכירות של כלל ישראל.

הי"ח של יתרו

מרכז הוצאה לאור
1800-22-55-66

הרה"ק רבי נח מלעכוויטש זי"ע ח' בתשרי תקצ"ג

החסידים אומר סדר "אני מאמין", ובהגיעו לומר "אני מאמין, שהבורא יתברך שמו גמול טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו", היה חוזר עליהם בינו לבין עצמו פעמים רבות, כשהוא שואל את עצמו שאינו מבין את האמור [ובלשונו "איך פארשטייא דאס גישט"].

יצא אליו הרה"ק מלעכוויטש ושאלו במה הוא מתקשה להבין, נענה החסיד בצער ובלבב נשבר "אינני מבין איך הנני אומר 'אני מאמין', ממה נפשך אם מאמין אנכי איך אוכל לעבוד עבירה, ואם אינני מאמין באמת איך הנני מעיז לומר 'אני מאמין', הרי במילים אלו אני משקר...". הרגיעו הרה"ק מלעכוויטש והשיב לו מיניה וביה "העולם אומרים, ש'אני מאמין' הוא תפלה ובקשה מהש"ת שיזכה להאמין", לכן הגם שאינו אווז במדריגה זו מ"מ מבקש הוא שיזכה לכך. בשמוע כן החסיד התלהב ואמר "רעכט, רעכט, 'אני מאמין', רשב"ע איך זאל גלויבען, איך זאל גלויבען" [-צודק, ומעתה הנני אומר 'אני מאמין', כי הנני עומד ומבקש מאת ה', שאזכה להאמין באמת]...

(ספר 'אור ישרים' חלק 'אמרי חן', עמוד סד)

בלי נתינת מעות ארץ ישראל.

רבינו עלה בסערה השמימה בח' בתשרי שנת תקצ"ג.

'אני מאמין' הוא תפלה ובקשה מהש"ת

פעם ישב הרה"ק רבי נח מלעכוויטש זי"ע בחדרו הסמוך לבית המדרש, ושמע איך שאחד

רבינו רבי נח מלעכוויטש נולד בשנת תקל"ה לאביו הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש. היה תלמידם של אביו ושל הרה"ק רבי ברוך ממזיבוז'. מנעוריו הסתיר את הנהגותיו עד שהחל לכהן באדמו"רות.

אחרי פטירת אביו ב"ג בשבט תק"ע נסע ביחד עם חברו הרה"ק רבי מיכל מלעכוויטש לשאול בעצת רבי ברוך ממזיבוז' בעניין קביעת ממלא המקום לאב, והוא הורה להם "שרבי נח ינהיג ורבי מיכל יסייע".

לא נהג לומר דברי תורה ברבים. בשל כך קרא עליו תלמידו רבי משה מקוברין את הפסוק (ספר תהילים, פרק י"ט, פסוקים ד'-ה') "אין אומר ואין דברים", ובכל זאת "בכל הארץ יצא קוים".

בתחילת אדמו"רותו ראו תלמידיו שאינו מתנהג בכמה דברים כאביו, וכאשר שאלוהו על כך ענה: "אני עושה ממש כאביו; אבי לא חיקה שום אדם, ואני גם לא מחקה שום אדם.

כאביו שימש כנשיא קופת מעות ארץ הקודש מטעם כולל רייסין, ופעל רבות למען חסידי ארץ ישראל והזהיר מאוד את חסידיו לבל יעבור יום

הגאון רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל

הגרי"ז מבריסק
ט' בתשרי תש"כ

מה הטמינו בקופסת העץ

באחד מימי הפסח נכנס לביתו (של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל) אדם שכשהבחין בפינת החדר קופסת עץ גדולה הסגורה תחת מנעול ובריה, גברה עליו סקרנותו, והוא ביקש לדעת מהו דבר הערך אותו מוצא הרב מבריסק לנכון לשמור בהישג ידו. מה מונח בקופסה, שאל את אחד מבני הבית. כשנענה כי בקופסה זו שומרים את המצות של הרב, הרים גבה בתמיהה ושאל בבדיחותא: וכי אין להם לגנבים מה לגנוב, רק את מצותיו של הרב.

השיב לו הבן: האבא אומר שמכיון שהתורה אומרת "וישמרתם את המצות", יש לשומרן בשמירה היותר מעולה בדיוק כפי שאלו היה ברשותנו סכום כסף גדול היינו שומרים אותו בשמירה מעולה בכספת נעולה היטב.

(הרב מבריסק, ח"ב עמ' 384)

מרן הגרי"ז נולד ביום כ' תשרי שנת תרמ"ז בוולוז'ין לאביו מרן הגרי"ה סולובייצ'יק (בעת היותו ראש ישיבת וולוז'ין). בצעירותו התפרסם כעילוי. בגיל 16 כבר ידע בעל-פה ש"ס עם רש"י. לאחר פטירת אביו (בשנת תרע"ח) מונה לרבה של בריסק. בשנת תש"א עלה לירושלים וייסד בה את ישיבת בריסק. אשתו ושלושה מילדיו נספו בשואה.

היה ידוע בגאונותו ושכלו החריף, כפי שידועים בני שיטת בריסק, עד שאביו אמר עליו פעם: "הלכה כמותו בכל מקום".

בשנותיו האחרונות סבל ממחלת ריאות קשה ושהה לשם כך פעמים רבות בשווייץ. בביקוריו בשווייץ היה לאורחו של הרב וולף רוזנברטן, נדיב ידוע שתרם מהונו ליהודי ארץ ישראל. רבינו עלה בסערה השמימה בט' בתשרי תש"כ ונקבר בהר המנוחות בירושלים.

אע"פ שיש אש מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

כאשר היה מרן הגר"ז מברסק זצ"ל אברך צעיר, היה גר תקופה בווארשא החסידי. פגע בו אחד מאנשי החסידים, ושאל אותו חסיד מהגר"ז אם יוכל לתת לו אש להדליק את מקטרתו. ענה לו הגר"ז בבדיחותא: "וכי אתם החסידים

אשר כולכם אש להבה לעבודתו ית' צריכים לבקש ממני אש?" ענה לו אותו חסיד כנגדו: "אע"פ שיש אש מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט..." ונהנה הגר"ז מחריפותו של אותו חסיד. כאשר הגיע הביתה וסיפר לאביו מרן הגר"ח זצ"ל את תשובת החסיד החרף, אמר לו אביו הגר"ח: מיט א חסיד הייבט מען זיך נישט אן (עם

חסידים לא מתחילים). דהנה יש לשאול, מדוע בברכת על הצדיקים ועל החסידים, שהולכים מן המעולה אל הפחות ממנו, מהצדיקים והחסידים ועד גירי הצדק, וא"כ ה' צריך לומר 'על החסידים ועל הצדיקים', כי הרי כידוע מעלת 'חסיד' גדולה על מעלת 'צדיק', אלא מכאן "שעם חסידים לא מתחילים..." (לקט דברים של טעם ממכון 'כרמינו')

הגאון רבי אברהם איש מפראנקפורט זי"ע י"א בתשרי תקכ"ט

רבינו הגה"ק רבי אברהם איש נולד בשנת ת"נ לאביו הגאון רבי צבי הירש אב"ד מעזריטש דליטא.

בנעוריו למד בישיבתו של הגאון רבי שמואל מפיוורדא, בעל ה"בית שמואל" על אבה"ע, ולימים אף נשא את נכדתו לאשה. לאחר מכן למד אצל הגאון רבי צבי הירש מהאלברשטאט ובישיבתו של הגאון רבי נפתלי כ"ץ בעל ה"סמיכת חכמים", צוק"ל זי"ע.

במשך השנים כיהן ברבנות והרביץ תורה בק"ק ווישניץ, ריצייוואל, ליסא, יאנוב ומעזריטש. עד שלבסוף עלה לכהן פאר כאבדק"ק עיר ואם בישראל פראנקפורט - דמיין, על מכוננו של הגאון בעל ה"פני יהושע", ומשם היתה מצודתו פרוסה על כל הארץ.

נסתלק לגנוז מרומים למחרת יום הכיפורים שנת תקכ"ט לפ"ק. (כעבור כמה שנים מילא את מקומו הגה"ק רבי פינחס בעל ה"הפלאה" זי"ע).

השאיר אחריו ברכה לדורות, הלא המה חיבוריו שנדפסו: "ברכת אברהם" על הש"ס, "מחזה אברהם" על הגש"פ; "עמק המלך" על הרמב"ם, ועוד. כן ידוע ש"חיבר ספר גדול על הזוהר הק', בעוצם גדולתו בקבלה, אבל נאבד ממנו, והיה לו צער מדבר זה עד יום מותו" (אשל אברהם אות 10).

מידת תמימותו העצומה

דרכו בקודש של רבינו החידושי הר"ם זיע"א באם היה מדבר ממידת התמימות, היה מדבר מן הגה"ק המפורסם רבי אבישיל מפרנקפורט דמיין צוק"ל, שהיה תמים באמת עד להפליא.

וסיפר אז מהמעשה שהיה עמו בענין זה. שדרכו בקודש היה, מאחר שבעירו ישב בכבוד רב ועשירות, כי היה שם רב ואב"ד ור"מ ולא חסר לו שם מאומה, היה מקבל על עצמו לפרקים לילך בגולה למקום שאין מכירים אותו ואין יודעים

קודש אחר אכלו שם על שולחן בעל הבית הלך לבית המדרש שהיה מלא מפה אל פה מתלמידי חכמים ובעלי בתים, ושמע שם אשר תיכף ומיד יבא הרב אב"ד לדרוש ברבים, ושמע אגב שהרב הוא צדיק ובעל מופת גדול, וכן היה שבא הרב אב"ד זצ"ל ועלה על הבימה ודרש.

והעני ההוא כשהביט בפני הרב הדורש הכיר בו שהוא האיש אשר חשדו מלפנים בגניבה והכה אותו, והסתכל בו כמה פעמים עד שהחליט בהחלטה ברורה שהוא הוא האיש, והחליט בדעתו שכאשר יגמור הדרש יגש אליו בפוזמקאות לקבל נזיפה ולבקשהו מחילה, כי נתיירא מאוד לנפשו, וכן היה.

וכאשר התחיל העני הנ"ל לגשת אל הרב שירד מהבימה אחר הדרשה, וראהו הרב והכירו, נרתע לאחוריו, כי סבר בתמימות שהעני רץ גם עתה לקראתו כדי לבזוה ולהכותו, וכשהגיע העני אליו התחיל תיכף ומיד הרב להתנצל: תאמינו לי שלא גנבתי ח"ו, וכאשר אמרתי גם אז, ואז נודע כי אדרבה בא לפייסהו ולבקש מחילה.

(ספיר ויהלום פר' שופטים ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אנשים כמותך הביאו לעולם מבול, ולא רק גשם...

פעם אחת היה עצירת גשמים, והגאון הרב אברהם איש מפרנקפורט זצ"ל היה בדרך לבית הכנסת להתפלל עם הציבור שירחם ה' וישלח גשמים.

והיה בדרך פגש איש אחד שמעשיו רעים לה והיה קל שבקלים בענייני יראת שמים, וקרא לו שיבא ג"כ להתפלל עם הציבור על הגשמים.

התחמק הלה וענה לו, מה תפילתי יכולה להועיל לגשם הרי אני, אני הוא, כמו שהנך מכירני.

ענה לו הגאון הנ"ל אנשים כמותך הביאו לעולם מבול, ולא רק גשם.....

מאתו, על משך זמן מוגבל, וכבואו לשם מלוכש במלבושים פחותים כדרך שאר העניים היה מקבל אכילה שתיה ולינה כשאר העניים ולן בהכנסת אורחים בלי שום נפקא מינה כלל.

ופעם אחת בעת שלן בהכנסת אורחים עם עוד עניים אחרים מארחי ופרחי, נגנב בלילה מעני אחד אמתחת הכסף שקיבץ אשר תלאה על צוארו, וכשהקיץ משנתו בבוקר חשד בזה את כ"ק הגה"ק מפרנקפורט דמיין זצ"ל, מאחר שהיה לן אז בשכונת ובסמוך לו.

וכאשר הגה"ק זצ"ל ענה לו בתמימות, שלא גנב את זה, התחיל העני לחרפו ולהכותו מכה רבה על אומרו שאין חמס בכפו, אולם שאר העניים באו לעזרתו ולהצילתו מידי.

וכשכלה זמן שהוגבל לגלותו, חזר לביתו להיות הרב והר"מ שם כבתחילה, ודרכו היה אשר בכל שבת קודש היה דורש ברבים דרשה בגפ"ת בחריפות נפלאה, והעני הנ"ל שסיבב ממדינה למדינה ומעיר לעיר נתארה פעם אחת גם בעיר פפד"מ בתור עני ומחזיר על הפתחים, ובשבת

הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע

י"ב בתשרי תקל"ז

ויהי בבואו לבית חותנו הקדוש, ויבואו כל בני העיר, הלומדים והנכבדים, לקבל פני קדוש אלהי כזה, שהיה נקרא בפי כל בשם 'המלאך'. אך המלאך הקדוש לא פנה כלל אליהם, רק השקיף בעד החלון שעמד שם, על הר גבוה שנראה כנגד החלון הזה. כל העולם הנכבדים השתוקקו מאד שיפנה אליהם וישמעו איזה הגה מפי קדשו, והוא המלאך הקדוש באחת, עומד ומסתכל במחשבה עמוקה בחלון הזה נגד החר הגבוה המתראה כנגד החלון הזה.

הטעם שקראו לו 'מלאך'

שאל הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב: מפני מה קראו לזקיני הרה"ק רבי אברהם בשם 'מלאך', והלוא הצדיק הוא יותר גבוה ממלאך שהוא עומד והצדיק נקרא הולך? אלא, אמנם שנשמתו היה גבוה מאד יותר ממלאך ושרף, אך הגוף שלו היה מזוכך ומקודש כמו מלאך אלקים.

(גר ישראל בשם אדה"ז מטשארטקוב זי"ע.
תפארת אדם)

גוש עפר להר גבוה

פעם סיפר הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע"א מהרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע"א, שבא פעם אחת אל חותנו הגאון הקדוש הרבי פייביש'ל מקרעמיניץ, בעל 'משנת חכמים'.

רבינו הרה"ק רבי אברהם המלאך, נולד בשנת ת"ק בערך לאביו הקדוש רבינו דובער זי"ע המגיד הגדול ממעזריטש.

מנעוריו היה פרוש וקדוש בהליכותיו עד שהפך לאישיות נפלאה בעולם החסידות, מורם מעם, עלה ונתעלה על כל בני דורו וזכה להערצת העולם. ועקב התנהגותו הקדושה העל האנושית נקרא בפי החסידים 'המלאך'. הרבה בסיגופים ובצומות, כל היום ישב עטוף בטלית וטוטפות, סגור בחדרו ועוסק בתורה.

שימש כרבו של הרה"ק בעל 'התניא ושו"ע הרב' זי"ע בתורת הקבלה על פי פקודת אביו המגיד זי"ע.

בהשפעתו של הרה"ק ר"ר נחום מטשערנוביל זי"ע נתקבל המלאך למגיד בחוואסטוב (הנקראת כיום פאסטוב) הסמוכה לקיוב - כחצי שנה לפני פטירתו, בה חי בבדידות עד יומו האחרון, ואך לעיתים רחוקות נתגלה לפני הציבור ואז פחדו להסתכל בצורתו הקדושה.

בהיותו בן שלשים ושש שנה בערך נסתלק לעולם האמת, ומנו"כ בחוואסטוב.

דברי תורתו נאספו בספר 'חסד לאברהם'. בניו: הרה"ק רבי ישראל חיים מלודמיר זי"ע (חתן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע), והרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהביטש זי"ע.

והיה אז בין העומדים האלה אשר באו לבקר את פני המלאך הקדוש, גם איזה אברך למדן ומיוחס בעיניו, נגיד ונכבד, ולא היה יכול להתאפק עוד על נקילת ערכו, וערך הנכבדים שהיו עמו שככה נקלים המה בעיני המלאך הקדוש, עד שאינו סוקר כלל עליהם, רק צופה ומביט בחלון על החר, וכמובן היה האברך הזה מתנגד ומתגאה בעיניו.

ויפנה האברך הזה אל המלאך הקדוש וישאלהו כמפליא, ויאמר להמלאך הקדוש: מה זה תביטו כל כך אל החר הזה בעד החלון, הכי לא ראיתם עוד הר גבוה? ויען לו המלאך הקדוש: אני מסתכל ומתפלא על זה, איך גוש עפר פשוט כזה יתגאה כל כך עד שנגעשה הר גבוה כזה? ויחרד וילפת האברך הזה מהתשובה העמוקה הזאת שחדרה אל לבו להבין על מה היו רומזים דבריו הקדושים.

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ט - להגדה ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון רבינו עקיבא איגר זי"ע

אבד"ק פוזנא

י"ג תשרי תקצ"ח

להחזיקו על שולחנו כבימים מקדם, והוכרח רע"א שלא בטובתו לקחת על עצמו את עול הרבנות.

דרך לימודו של רע"א היה באופן מופלא ביותר, כי ראשו היה חד וישר, ולא יכל לסבול דברים שאינם מובנים בפשטות. מרוב עמקות שהיה דייקן גדול, היו קשים לו הרבה קושיות ואין פותר אותם בידו, והגיה אחריו ספר "קושיות עצומות", בו רשם אלף וארבע מאות ואחת קושיות, אשר רובם ככולם נדפסו בגליון הש"ס או בדרוש וחידוש לרע"א.

הגה"ק רבי עקיבא איגר נולד בעיר אייזנשטייט בהונגריה ביום י"א חשוון תקכ"ב, לאביו רבי יעקב משה גינז, ממשפחה רבנית ידועה. אמו הרבנית גיטל היתה ידועה בצדקותה וחכמתה, היתה בתו של רבי עקיבא איגר הראשון, רבה של פרשבורג. הוא למד בישיבתו של דודו רבי וואלף איגר בברעסלוי. בהיותו בן י"ח שנים לקחו אחד מתושבי ליסא, הגביר המופלא והמפורסם מוה"ר איצק מרגליות זצ"ל [לשון רבי וואלף איגר בתשו"רע"א] לחתן עבורו בתו, וחותנו פירנסו והחזיקו על שולחנו. באחד הימים פרצה שריפה בליסא, ועקב השריפה ירד חותנו מנכסיו, ושוב לא יכל

נסתלק לישיבה של מעלה י"ג בתשרי תקצ"ח.

אלו היו הסימנים החיצוניים בימים ההם ליהודי מן הישוב שנהפך למשכיל. הם חשבו להיכנס עם הגאון בוויכוחים על ענייני הדת והאמונה, אבל הוא הקדימם בדברים ומתוך חיוך קל פנה אליהם ואמר: הביטו וראו כמה פיקח הוא היצר הרע בימינו אלה, לפנים כשאדם מישראל הגיע לגיל חמישים ולא ראה טוב, מיד היה נזכר ביום המיתה והתחיל לפשפש במעשיו. הגיע לגיל שישים ושער זקנו הלבין היה מהרהר בתשובה. הזדקן עוד יותר, כאבו רגליו והיה מתכופף בהליכה, היה מתחרט על לשעבר והחליט לתקן את מעשיו להבא. ואולם הדורות מחכימים ואתם גם היצר הרע, וכדי שלא להביא את האדם לידי הרהור תשובה, הנגיג כי האדם מגלח זקנו מרכיב משקפיים ויוצא במקל.

(ספיר ויהלום פר' בהר תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בנעט לכנס שוב את כל תושבי העיר בבית המדרש, ושם עלה הגר"מ בנעט על הדוכן, והודיע בשער בת רבים שרע"א צודק בפלפולו ומדבריו לא נפל ארצה, ומה שלא תירץ לו על השגותיו בשעת הדרשה, זה משום שחס על כבודו כמרא דאתרא שלא ייראה כאילו הוא מנצחו בדבר הלכה, אבל באמת דברי רע"א שרירים וקיימים. (שיחות מלווה מלכה - הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל)

בן חמישים לעצת התשובה

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל היה עונה כהלכה ובפקחות לכל המתחכמים והמשכילים בעיר פוזנא כשהיה נפגש אתם לפרקים. פעם אחת נכנסה לביתו חבורת משכילים הדור הצעיר, כולם מגולחי זקן, משקפיים לעיניהם ומקלם בידם.

חס על כבודו כמרא דאתרא שלא ייראה כאילו הוא מנצחו בדבר הלכה

מספרים על זקיני הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע שביקר פעם בניקלשבורג, והגה"ק רבי מרדכי בנעט זי"ע שהיה רב המדינה, כיבד אותו לישיא פלפול בבית המדרש, ובאמצע הפלפול הקשה הגר"מ בנעט קושיות עצומות על דברי רע"א, ורע"א המשיך וסיים את פלפולו ולא השיב על השגותיו של הגר"מ בנעט, והעולם חשבו שכנראה צודקים השגותיו של הגר"מ בנעט ולכן אין לרע"א מענה בפיו.

אולם אחרי הדרשה, ליווה רע"א את הגר"מ בנעט לביתו, ובדרך הליכתם תירץ לו את כל השגות כיד ד' הטובה עליו. מיד ציוה הגר"מ

**אור החיים המבואר
במתיקות ועריבות
טוב התורה**

אור החיים המשולב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

היים של הדרה

אור החיים המבואר

וכמה ערחתו יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בליבוץ חיבור זה
מצד רבי מינון

המסר של ה'בית ישראל' שהובן לאחר ששים שנה

בעצה ובתושיה, ואשתו של רבי מנחם חשבה כי הוא יוכל לסייע בעדה ולשכנע את בעלה לחזור בו מהחלטתו לצום ביום הכיפורים.

רבי שמעון, כדרכו להיטיב, נענה לקריאה הבהולה ולא חלף זמן רב עד שהוא התייצב בביתו של רבי מנחם בשכונת מקור ברוך בירושלים. רבי שמעון שהוא מאנשי היישוב הישן, חסיד תולדות אהרן מובהק, הגיע כשהוא לבוש את 'כתונת הפסים' כמנהגם של בני ירושלים, ועלה במהירות את המדרגות המובילות לביתו של רבי מנחם.

תחילה התעניין רבי שמעון בשלומו של החולה, שוחח איתו קימעה על סדרת הטיפולים שעדיין מתוכננת לו, נתן לו כמה עצות טובות להקלה על תופעות הלוואי הקשות של הטיפולים, ועד מהרה עבר לדבר עמו על הנושא שבעבורו הוא הגיע: הצום ביום הכיפורים. רבי שמעון כמוהו לא הסגיד דבר או חצי דבר על כך שהדברים כבר ידועים לו, והחל, כאילו על דעת עצמו, לדון על נושא הצום ביום הכיפורים.

הלא תדע, פתח רבי שמעון ואמר, כי סכנה היא עבורך לצום ביום הכיפורים, הן בשל עצם המחלה והן בשל הטיפולים שאתה עובר. חייב אתה לאכול בצורה מסודרת, ואם כל צום הוא מסוכן לך הרי שבחודאי אסור לך לצום במשך יממה שלמה.

רבי מנחם שמע את דבריו בקשב רב, אך גם רבי שמעון קיבל ממנו את אותה תשובה פסקנית וברורה, כשהפעם הוא גם מוסיף ואומר: הרי מי כמוך יודע את האמת לאמיתה, והגך יודע גם את הדברים שכביכול מנסים להעלים ממני: את העובדה שלא נותר לי עוד זמן רב לחיות בעולם הזה. אם כך, בוודאי שתסכים שאין כל סיבה שדווקא עכשיו אני לא אקיים את מצות התורה להתענות ביום זה. לכן החלטתי ברורה: אצום ביום הכיפורים, ויהי מה.

לאחר ויכוח קצר בו התבצרו השניים בעמדתם, סיים רבי שמעון ואמר: הלא תבין מעצמך, רבי מנחם, שאין אני יכול לכפות עליך שלא לצום, ובוודאי שאין בדעתי לבוא הנה ביום הכיפורים כדי להאכיל ולהשקות אותך בעל כרחך. אתה אדם נכבד, תלמיד

חכם ובר דעת, והגך אדון לעצמך, ובוודאי שהמילה האחרונה נתונה בידיך ומי יעכב בידיך מלעשות כפי שתחליט. אולם דבר אחד יכול אני לומר לך, ואתה תעשה עם זה כהבנתך: דע לך שהתורה הקדושה שמצווה אותי לצום ביום הכיפורים – היא זו שמצווה אותך שלא לצום ביום הכיפורים...

לשמע משפט סיום זה פרץ רבי מנחם בבכי תמרורים עז. כל גופו רטט בבכי נורא והוא לא היה מסוגל להרגע...

רבי שמעון עמד משתומם בהכירו את רבי מנחם כאיש חזק אופי שאינו מרשה לעצמו להישבר. גם ברגעים הקשים והכואבים ביותר לא בכה רבי מנחם, ולא הזיל דמעה. גם בשעה שקיבל את ההודעה על המחלה הקשה, גם בזמן הטיפולים הכואבים, ורבי מנחם נשאר איתן וחזק. והנה עכשיו הוא בוכה? מה אירע לו לאיש הברזל שדמעתי אינה מצויה שלפנת התפרק בבכי שכזה?

רק לאחר דקות ארוכות נחה סערת נפשו של רבי מנחם והוא פתח

היה זה סגירת מעגל של ששים שנה בירושלים. תחילתו בסמטאות המעוקלות של שכונת מאה שערים וסופו בבית דירות בשכונת מקור ברוך.

איש חסיד היה בירושלים ושמו רבי מנחם. מגזע תרשישים היה: נין של ראש גולת אריאל הרה"ק האמרי אמת מגור זיע"א, ומקור מחצבתו הנאדר בקודש לא מש מנגד עיניו תמיד. שקדן על תלמודו ומרבה במעשים טובים. מדי יום ביומו היה רבי מנחם מכתת את רגליו לבתים של שבורי לב ונדכאי רוח, יושב במחיצתם ומעודד את נפשם בדברי פיוס ועידוד.

בשנתו האחרונה עלי אדמות סבל רבי מנחם ממחלה קשה ומסוכנת, ובשלה הוא נזקק לטיפולים מכאיבים מאוד. רבי מנחם היה איש חזק אופי, גבור נפש ורב תושיה, והוא ניסה לא לתת למחלה ולהשלכותיה להשפיע על תפקודו ומצב רוחו. בכוחות עילאיים הצליח רבי מנחם להמשיך את שגרת חייו בתורה ובחסד, ככל שהתאפשר לו מבחינה גופנית.

באחד מעשרת ימי תשובה של שנת תשפ"א, כשרבי מנחם חזר מטיפול כואב, והוא כולו מיוסר ודאוב, הזכירה לו אשתו שתח' כי הרופאים הודיעו לו כי אסור לו לצום ביום הכפורים הבא עליו לטובה. השילוב של המחלה הקשה והטיפולים המייסרים מצריך אכילה ושתייה רצופה ובצורה מסודרת, ללא כל הפסקות ארוכות, ובוודאי שאסור לו לצום צום כה ארוך כמו יום הכפורים, שהוא צום הנמשך יותר מעשרים וארבע שעות.

רבי מנחם התהרהר קימעה לשמע הדברים, אך לאחר זמן קצר הוא ננער ממקומו ואמר בחדות: אני אצום את כל צום יום הכיפורים מבואר ועד צאתו! לא אכניס לפי דבר מאכל ומשקה במשך כל שעות הצום, מכל נדרי ועד אחרי תפילת 'עילה! אשמור על מצות התורה לענות את נפשותינו ולא אזוז מכך כמלוא נימה.

את החלטתי זו קבלתי, המשיך רבי מנחם ואמר בהגיון רב, כיון שמביט אנכי בעיניי פקוחות אל המציאות הניצבת מולי. מבין אני היטב את מצבי הרפואי והידיעה ברורה לי לחלוטין: חרב חדה מונחת על צווארי וימי שנות חיי עומדים להסתים. הטיפולים מסייעים במידה מוגבלת ביותר ותועלתם נמוכה מאוד. אין לי כל ספק בכך שקרוב קצי ולא רחוק היום בו אתבקש לישיבה של מעלה ליתן דין וחשבון על מעשיי. כיון שכן, סיים רבי מנחם את דבריו, חושב אני לטעות מוחלטת אם לא אצום את יום הכיפורים בעוד שכבר יותר משבעים שנה אני מקיים את מצוה זו. איך אעלה אל אבי שבשמים, ורק היום הכיפורים האחרון יהיה חסר לי?!

אשתו של רבי מנחם לא ידעה מה להשיב לדברים כאלה, והיא החליטה לבקש את עזרתו של היועץ והעסקן הרפואי הנודע הרה"ח רבי שמעון ברוין שליט"א, יו"ר ארגון 'ביקור חולים – יד אברהם' שנוסד על שמו ולזכרו של כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א, אותו זכה רבי שמעון ברוין לשרת בנאמנות ובמסירות עשרות בשנים בקודש פנימה. רבי שמעון ליווה את רבי מנחם בימי מחלתו

**הרגע הבנתי שהרבי בעיניו
הצופיות שראו מסוף העולם
ועד סופו הביט באספקלריא
המאירה וידע את אשר יתרחש
עמי באחרית הימים, בעוד
ששים שנה, כשאני אחפוץ
להתחכם ולא לשמוע לדברי
הרופאים. ולכן הוא כבר הקדים
רפואה והזהיר אותי לשמוע
בקול הרופאים ולציית לדבריהם
ולצום ביום הכיפורים, כי עבורי זו
היא מצות התורה וזה הוא רצונו
של הקב"ה...**

מסר חסידי ליום הכיפורים

מחזה נאדר בקודש ורב הוד. לפתע שמעתי קול חוצב להבות אש, שמעתי את הרבי עצמו אומר לי: השמעת מנחם? אותה תורה ואותו רבנו של עולם שמצוים עלי לצום – הם שמצוים על החולה להקשיב לדעת הרופאים ולא לצום...

הרגע הבנתי שהרבי בעיניו הצופיות שראו מסוף העולם ועד סופו הביט באספקלריא המאירה וידע את אשר יתרחש עמי באחרית הימים, בעוד ששים שנה, כשאני אחפוץ להתחכם ולא לשמוע לדברי הרופאים. ולכן הוא כבר הקדים רפואה והזהיר אותי לשמוע בקול הרופאים ולציית לדבריהם ולצום ביום הכיפורים, כי עבורי זו היא מצות התורה וזה הוא רצונו של הקב"ה... לכן פרצתי בבכי תמרורים... הנה עמדתי על דעת רבי לאחר ששים שנה.

באותה שנה, בליל שבת הגדול, השיב רבי מנחם ז"ל את נשמתו המזוככת לבוראה. בישיבה של מעלה הוא בודאי נפגש עם הרבי הבית ישראל ואמר לו: רבי, קיימתי את דבריך! עשיתי את מצות התורה!

***

באגרת הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א אל הרה"ק הצמח צדיק

מויזניץ זיע"א, הוא כותב: "בין כסה לעשור באור החיים, לאור כבוד אהובי מחותני ה"ה הרה"צ הקדוש המפורסם בוצינא קדישא חו"פ תפארת ישראל כשת"ק מ"ה מנחם מענדיל שליט"א. אחדש"ה, באתי במכתבי הלזה כי לפלא בעיני ששמעתי כי עלה מורא בלב אנ"ש ד' עליהם יחיו, פן ירצה כ"ק להתענות ביום הקדוש הבא עלינו לטובה. ומי יוכל להאמין כזאת על איש קדוש כמותו ידבו בישראל, הלא מרועה אחד מצוים אנחנו ועומדים לבלתי לאכול ביום הכפורים ובמקום המצטרף נאמר ונשמרתם לנפשותיכם. זכרתי בעת שאמרו"ר הרה"ק [רבי שלום] זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביום הכיפורים. אמנם הוא ז"ל בגדל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחר כל נדרי מיהר וצוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך. ואמר בזה הלשון: הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל. ואכל בשמחה יתירה, כמעט

לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב. ובודאי גם כ"ק יהיה זריז במצוה זו ויתנהג כפי פקודת הרופאים עליו, ובפרט אדם גדול אשר עיני ישראל עליו צריך להזהר ביותר פן יחמיר בזה ילמדו ממנו ויבא ח"ו לידי סכנה. יאמין לי כי מכתבי זה נגד רצוני הוא לכתוב לכ"ק דעתי בענין התנהגותו, אמנם למען תיקר נפשו הטוב בעיני הכרחתי לכתוב מה שנגד רצוני. השו"ת יברך לחמו ומימו ויסיר מחלה במהרה מקרב וישלח לו במהרה רפואה שלימה ויברכו בגמר חתימה טובה. דברי מחותנו אהובו באמת, מצפה ובוטח לשמוע בקרב בשורות טובות מבריאותו הטוב, הק' יהושע מבעלזא" (אבן שתיה).

***

וסיפר הרה"ק רבי ישראל מרדכי מראחמיסטריווקא זיע"א, שהרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א הראה את המכתב שכתב המהר"י מבעלזא להצמח צדיק, להרה"ק רבי מרדכי שלמה מביאין זיע"א בעת שלא הרגיש בטוב והוצרך לאכול ביום כיפור. ואמר לו הרה"ק מביאין שממש החיה את נפשו במכתב זה (תהלך ליראיך). (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

ואמר בהתרגשות עצומה: חז"ל אומרים (ע"ז ה:): "אמר רבה, שמע מינה, לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין" [=אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה]. אך דע לך, שפעמים אין אדם עומד על דעת רבו אלא עד ששים שנה, כמו שזה הרגע אירע איתי: הרגע עמדתי על דעת רבי הגדול, הרה"ק הבית ישראל מגור זיע"א, במה שאמר לי לפני ששים שנה בדיוק.

בתחילת שנות ה' הייתי אברך צעיר והסתופפתי בצילא דמהימנותא אצל רבינו הקדוש הבית ישראל, אשר קרבני בימין צדקו, בשל היותנו קרובי משפחה. היה זה ביום ערב יום הכיפורים, לאחר עריכת השולחן הטוהר, כשהרבי פנה אלי והזמין אותי להצטרף עמו להליכתו. הרבי לא פירט להיכן הוא הולך, ואני קפצתי על הזכייה ללוות את הרבי כמוצא שלל רב.

הרבי יצא בצעדים מהירים מבית המדרש כשהוא מהלך ברחוב מלכי ישראל בואכה רחוב מאה שערים. ליויתי את הרבי בשתיקה, כשהרבי עשה את דרכו בין הסמטאות העקלקלות, וכל עוברי האורח ותושבי האזור עומדים ביראת הכבוד נדהמים למראה רבם של ישראל המסתובב ביניהם.

לפתע הגיע הרבי לבית פשוט וישן. דפק על הדלת של אחת הדירות, ונכנס כשאני הולך יחד עימו. במיטה שכב אדם זקן, איש חסיד תולדות אהרן, לבוש בבגדי החג, ופניו מאירות. עליכם לדעת, הטעים רבי מנחם את סיפורו, שלרבי הקדוש הבית ישראל הייתה סגולה מיוחדת בה יכול היה לדבר עם אדם במקום הומה אנשים, ואיש מלבד זה שאליו יועדו הדברים, לא ישמע. הרבי שהיה מוקף תמיד בהמוני חסידים נרגשים, היה מיישר את מבטו אל האדם אתו ביקש לדבר, ואמר לו את מה שרצה לומר, ואיש מבלעדיו לא שמע.

הפעם, למרבה הפתעתי, שמעתי ברור את דברי הרבי. הרבי התכופף אל הזקן החולה ואמר לו: דע לך שאסור לך לצום ביום הכיפורים! אותה תורה ואותו רבנו של עולם שציוו עלי לצום – הם שמצוים עליך שלא לצום. ואז, הרבי ננער, מסתובב אלי בחדות, ואומר: מנחם, השמעת מה שאני אומר: אותה תורה ואותו רבנו של עולם שמצוים עלי לצום – הם שמצוים על החולה להקשיב לדעת הרופאים ולא לצום...

הביקור כולו לא ארך יותר מדקה אחת או שתיים. הרבי בזריזותו סיים את דבריו, בירך את החולה ברפואה שלמה ומיהר לחזור למעון קדשו. ואני, מלווה את הרבי, אחוז מחשבות ותהיות: מדוע הרבי ביקש ממני להצטרף לביקור זה אצל החולה במעמקי שכונת מאה שערים? מדוע הרבי שינה מהרגלו ודיבר אליו בקול מתוך ידיעה שגם אנכי שומע? וביותר, מדוע הרבי חזר ואמר לי את הדברים שוב כשאני ב"ה בריא ושלם?

לא הייתה לי כל תשובה לכך, ובמשך השנים אף נשכח ממני הסיפור לחלוטין. חלפו עשרות שנים ולא זכרתי כלום מאותו ערב יום הכיפורים. עתה, כשעומד אתה מולי, לבוש בבגד ה'כחונת פסים' בדיוק כפי שאותו זקן היה לבוש, ואומר לי בדיוק את אותם המילים שהרבי הקדוש אמר לזקן ואף הוסיף לוודא שאני שומע זאת, עלה לפתע בזכרוני אותו

חדש בממלכת התורה

דבר בעתו

אוצר פניני החסידות יום כיפור

מהדורת 'קרון טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
ליקוט דברי רבותינו מאורי הדורות
נאוני ישראל ורועי החסידות
בלשונם, מעשי צדיקים, משא
קודש מאת כ"ק אדמו"ר רבי דוד
אביחצידא שליט"א, וספיד ויהלום
מהגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ
שליט"א.

חדש

סידור מנחה מעריב אביד יעקב ע"מ

כריכה רכה
מהדורת 'קרון טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
סידור מנחה וערבית פורמט כיס נוסח עדות
המזרח.

דבר בעתו

אוצר האריז"ל יום כיפור

מהדורת 'שראן'
מכון 'אור לישרים' – נהריה,
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
כתבי האריז"ל, מנהגים, וכוונות
הרש"ש על המועדים.

חדש

קובץ מפרשים החדש כתובות פרק בתולה נשאת

בהוצאת ממלכת התורה
'עוז והדר'
מפרשי התלמוד
רבותינו הראשונים
והאחרונים לדורותיהם
מוגהים ומזוקקים ע"פ
כת"י ודפו"י ומסודרים
סביב דפי הגמרא
בעמוד נח ומאיר
עיניים.

דבר בעתו

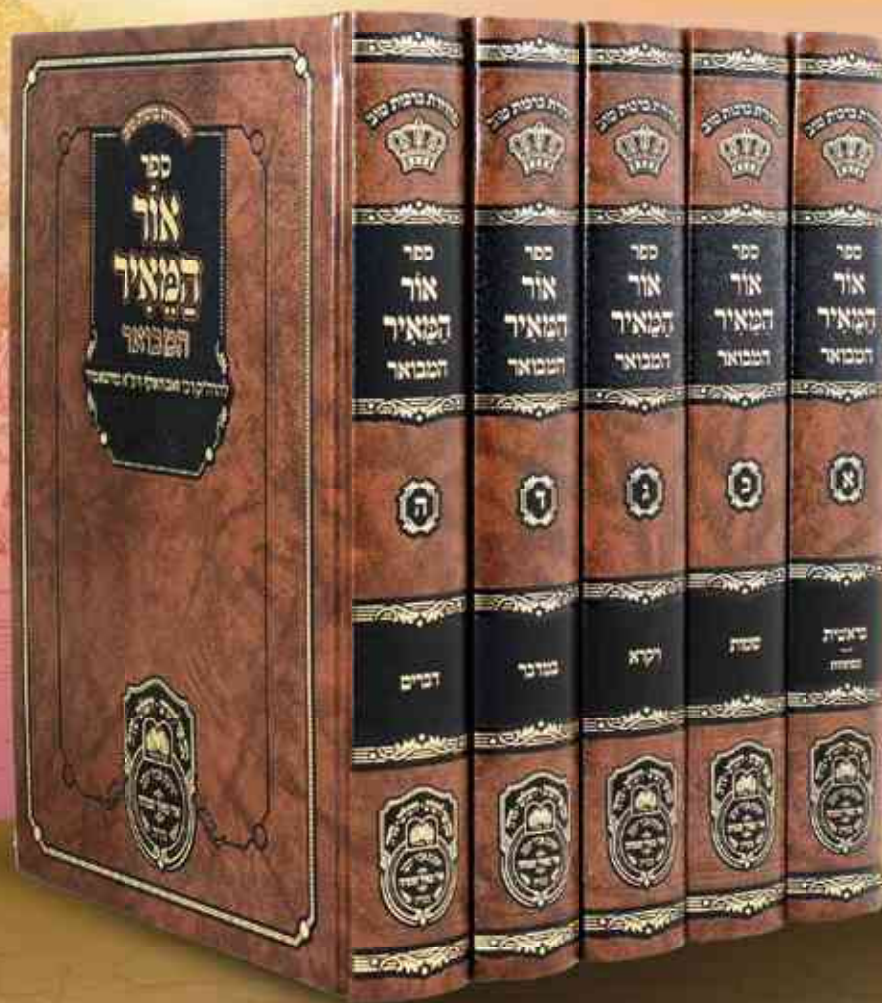
משנת המועדים יום כיפור

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'
בו נאספו כל עניני המועד בתלמוד
ואגדה, הלכה וקבלה, לכרך אחד,
למען יוכל כל אדם ללמוד כל עניני
המועד, ויהיו הדברים תחת ידו, ללמוד
הלכות חג בחג, מידי מועד במועדו.

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממזהר"ר זאב וואלף מוזטאמיר

מאת: מוזטאמיר

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מילין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עשרת ימי התשובה הם כנגד עשרת העמקים ובתשעת הימים שקודם יום הכיפורים נפתחו ט' עמקים

**בת קול נשמעת בעומק נפש איש
מישראל הנשארת טהורה בכל מצב**
וכח בת קול זו היא הנמצאת בעומק נפשו של
כל יהודי, אשר גם אם מים רבים ישטפוהו עדיין
תישאר בו נקודה אלוקית שאינה נפגמת מכח
מעמד הר סיני שבו נקבעה הקדושה בכל אחד
מישראל ונשארת לתמיד. וזהו מאמר הרה"ק
רבי ברוך ממעזיבון ע"ה על הפסוק (תהלים לו י)
'ועוד מעט ואין רשע' שבכל מצב שרק יהיה וגם
אם סר האדם חס ושלום מדרך הטוב ועושה רע,
מכל מקום אין בכוחו להרשיע כל כך עד שלא
ישאר בו משהו מהטוב, אלא תמיד נשאר בו מעט
שאינו רשע כמו שכתוב 'ועוד מעט ואין רשע'
וכו', 'ועוד מעט' היינו שתמיד יש בו מעט שאינו
רשע, והיא הנקודה הפנימית של הלב שאין
בה רשעות ואינה נפגמת. ועל זה התפלל דוד
המלך ע"ה 'והתבוננת על מקומו' תן דעתך על
אותו המעט הפנימי, ותראה ש'איננו' שאין שם
רשעות, וכל חטא האדם אינו כי אם בחיצוניות.
שכן ביסוד הבריאה ישנם עשרה עומקים וכך גם
בנפש האדם, ואף אם נראה לעין קדושתו, עדיין
עומק לפניו מעומק עד העומק העשירי שאינו
נטמא לעולם.

בענין זה כתב בספר ליקוטי תורה (לבעל
התניא כי תצא אות ד): 'מעמקים קראתיך הוי"ה'
כי יש יו"ד עמקים שהם כנגד עשר בחינות הנפש
ז' מדות וג' שכלים והעומק שלהן הוא השורש
שבכל בחינה שנקרא עומקא דחשוכא וכו'.
שמשם נמשך מחילת וסליחת העוונות 'זורקתי
עליכם מים טהורים' כו' (יחזקאל לו כה) 'מחיתי
כעב פשעיך' כו' (ישעיה מד כב) ולכן אומרים
בעשרת ימי תשובה מזמור זה 'מעמקים', שבכל
יום ממשך עומק א' עד שביום הכיפורים 'לפני
הוי"ה תטהרו' (ויקרא טז ל), לפני הוי"ה המתגלה
בנפש שמשם נמשך להיות תטהרו.
ובשם משמואל כתב (וילך תרע"ב ד"ה
מקץ): שכהן הגדול היה מכניס אלקות בלב כל
השומעים, וביום הכיפורים היתה נכנסת לעומק
ליבם הנקודה הפנימית, כי עשרת ימי התשובה
הם כנגד עשרת העמקים ובתשעת הימים
שקודם יום הכיפורים נפתחו ט' עמקים, וממילא
ביום הכיפורים נכנסת האלקות בעומק העשירי
הנקודה הפנימית שבלב.

אחד יש זמני התגלות עד שיכול הוא וצריך לקחת
ההארות לזמנים אחרים שבהם נסתרת הקדושה,
תשובתה תהיה, כי כך טבע הקב"ה בנשמות ישראל
עם קרובו מעת מתן תורתנו הקדושה שהיו בו כל
ישראל שבכל הדורות את אשר ישנו פה ואת אשר
איננו פה' (דברים כט יד), שכל נשמות שעתידין
להיות אף הן עמדו לפני הר סיני.
וכח מעמד זה אינו נפסק לרגע שכך נאמר
(דברים ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ומתרגם
אונקלוס 'ולא פסק', וכמו שאמרו צדיקים הכוונה
שקול זה של מתן תורה מתלווה והולך בכל זמן
ועת, והוא אותו הבת קול הנשמעת בכל יום מהר
חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של
תורה (אבות פ"ו מ"ב), והיא הבת קול האומרת
שובו בנים שובבים, ומכניסה בכל אחד הרהורי
תשובה בכל יום ויום. שכל התעוררות שיש לו
לאדם לתשובה היא מכח הבת קול היוצאת בכל
יום מהר חורב, שהיא המשך אותו הקול דמתן
תורה שאינו פוסק לעולם.

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵיךָ כִּי כְשַׁלַּת בְּעוֹנֶךָ
(הפטורה - הושע יד, ב).
אמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין
לו שעה' ופירש **השפת אמת** (ויצא תרנ"ג ד"ה
סולם) שלכל אחד יש את השעה שבו מרגיש
הוא קרבת ה', ויש לכל ישראל זמנים בהתגלות.
והעבודה בשעה זו היא כמו שאמר **החידושי
הרי"ם ע"ה** על הפסוק (תהלים לב ו) 'על זאת
יתפלל אליך כל חסיד לעת מצוא', כי כשזוכים
לאיזה התגלות צריכים לראות שיהיה נקבע בלב
היטב להיות דבר של קיימא, וזה הכוונה 'ביום
טובה היה בטוב', שיהיה כל מציאות הוייתו כלול
בטוב המתגלה באותו יום, ואם הוא שקוע בטוב
ואינו מסיח דעת ממנה אזי מתקיים בהוייתו יהא,
שנשאר הדבר להיות בר קיימא.

**שעה של הארה מכח הקול ממתן תורה
שלא פוסק בכל הדורות**
מהיכן ישנו כח ייחודי זה בבני ישראל, שלכל

מִילְתָא דְפַלְיָאָה

כפי מעשי האדם כן נוהגים עמו מן השמים

כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הֲבוּ גֹדֶל לְאֱלֹהֵינוּ (לב ג).

התנהגות ה' יתברך עם האדם תלויה כפי התנהגות עצמו, כמו שכתוב (תהלים קכא ה)
'ה' צלך' ואיתא **מהבעל שם טוב ע"ה** רמז שה' יתברך מתנהג כמו הצל של האדם, וכמו הצל
הנוטה לכל צד שהאדם נוטה, כך כפי הנהגת האדם כך מתנהגים עמו מן השמים. והנה
איברי האדם מכוונים כנגד מידות עליונות, וכמו שמואב ב'פתח אליהו' (תקו"ז הקדמה
ז). 'חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא', נמצא שבפעולות האדם לחסד או לגבורה
הוא מעורר השפעה כנגדו מן השמים, כפי פעולותיו בעולם הזה כך נוהגים עמו כמו הצל
המתנועע לפי פעולות האדם.

וכל ההנהגה מן השמים תלויה ועומדת כפי התנהגות האדם ופעולותיו בעולם הזה,
כי התחתונים נותנים ומעוררים כח בעליונים על דרך שנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עוז
לאלקים, וכן נרמז בפסוק (דברים לב ג) **הבו גודל לאלקינו**, שישאל במעשיהם הטובים
מפרנסים לאביהם שבשמים, וחלילה להיפך, במעשים שאינם ראויים הרי מחלישים
כביכול כח של מעלה, כמו שכתוב (שם פסוק יח) 'צור ילדך תשי' לשון תשישות כח, ומכאן
גודל הזהירות במעשינו להוסיף כח למעלה ולעורר כל מיני השפעות טובות כפי מעשינו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצת משה רבינו ע"ה - להיות קרוב לרוחניות ורחוק מגשמיות

נוכל אף אנו לבוא לרומם הכל לקירבת ה'. דהנה כתוב מפורש הוא שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים והארץ**, ודרשו בספרי (פי' שו) לפי שהיה משה קרוב לשמים לפיכך אמר 'האזינו השמים', ולפי שהיה רחוק מן הארץ אמר 'ותשמע הארץ אמרי פי'. בא ישעיה והזכירם בהיפך על השמים אמר (ישעיה א ב) 'שמעו שמים' שהיה רחוק מן השמים, 'והאזינו ארץ' שהיה קרוב לארץ. כלומר, האזנה היא לעומד מקרוב, ושמיעה היא לעומד מרחוק. שמשו רבינו התעלה לדרגה גבוהה ועצומה עד שהיו השמים קרובים אליו, והוא אשר נאמר עליו (ספרי מטות קנג) שכל הנביאים התנבאו ב'כה אמר ה' והוא התנבא ב'זה הדבר' (הובא ברש"י במדבר ל, ב), שראה באספקלריא המאירה. ועלה לשמים 'לחם לא אכל ומים לא שתה' (שמות לד כח), ונעשה כולו רוחני כאמרו 'משה איש האלוקים'. וכוחו ניתן לכל יהודי, כדברי **הרמב"ם** הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו, ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהיעשות רוחני עד למעלה בקודש, שיהיה קרוב לשמים כדוגמתו של משה רבינו ע"ה.

השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, שכבר עמדו על כך שלשון האזנה מתפרש לעומד קרוב, ולשון שמיעה מתפרש יותר על העומד מרחוק, ואם כן מדוע השתמש משה רבינו ע"ה בלשון קרוב לגבי השמים ולשון רחוק לגבי הארץ, הרי הסדר הוא בהיפך מזה, שלשמים הרחוקים היה לו לומר לשון שמיעה מאחר ורחוקים השמים ממקום עמדו בארץ, ולארץ הקרובה אליו ביותר שהרי עליה עומד עתה, יאמר לשון האזנה.

ובדברינו יבואר, כי רצה משה לאלפנו מוסר, שבענייני שמים צריך להיות קרוב, להיות מחובר לקדושה וככל שיוסיף להתקרב טוב הוא למאוד, אך לענייני ארץ וגשמיות יש לו לאדם להרגיש עצמו מרחוק שלא יבקש להתקרב לגשמיות רק יעמוד מרחוק ויסתפק במועט לזון גופו לעבודתו של מקום ותו לא, כמאמר הכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו'.

הקדמת הרוחניות ועשייתה עיקר מושרשת בתוכנו

וכי תאמר דרגה מופלאה היא ממני להקדים בכל ענייני ומעשי את הרוחניות קודם לכל דבר אחר. דע כי דברים הללו ירושה היא לנו מאבותינו, ומכח הצדיקים

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב א). במקרא הראשון שבתורה נאמר (בראשית א א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'. כשהקב"ה ברא את העולם, תחילה ברא 'את השמים' שהם הדברים הרוחניים, ולאחר מכן 'את הארץ' אלו הם הדברים הגשמיים כ'ארץ'. ללמדנו מהי התכלית שבעבורה בא האדם לעולם, שלכך הקדים 'את השמים' שמכך ילמד האדם דעת לסדר בריאת עולמו הקטן, שאמנם נברא הוא מגשמיות ורוחניות, אך כדי לבוא לתכלית בריאתו עליו ללמוד מבורא עולם שברא קודם את הרוחניות, ואף הוא יקדים ויעשה עיקר אצלו את העניינים הרוחניים, ובכך יהיה קיום לעולם הקטן שלו. והדרך לכך היא ע"י שיעשה רצון ה' במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, ויסגל בעצמו מעשים טובים, ולימוד התורה. ותחילה לכל רצון ה' יתברך מאיתנו היא יראת שמים טהורה, וכמו שכתוב (לעיל י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'. וממנה יכול האדם לבוא עד למעלה בקודש בבחינת מוסיף והולך ומעלין בקודש.

משה רבינו מלמד להיות קרוב לענייני שמים

הוא הדבר שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו**

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

לכך מחמת שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת, כי עיקר הזכות לאריכות ימים זה בארץ ישראל כמו שכתוב (לעיל יא כא) 'למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם'. ולכאורה קשה שהרי מצינו גם זקני אומות העולם שמאריכים ימים בחוץ לארץ, אפילו שבודאי אין להם שום זכות לאריכות ימים. ולפי דברי **האלישיך הקדוש** מובן, שבודאי בדרך הטבע אפשר להאריך ימים בכל מקום, אבל היהודי נשמתו מבקשת בכל זמן לשוב לשמים, ולכן צריך זכות מיוחדת שיאריך ימים בעולם, ובשלמא בארץ ישראל שהיא קדושה נוח לנשמה לשרות בגוף היהודי מחמת קדושת הארץ, אבל בחוץ לארץ אין הנשמה רוצה להתקיים, אם לא בזכות שמשכימים ומעריבים לבית הכנסת, וקדושת בית הכנסת היא הגורמת לנשמה שתהיה לה מנוחה גם בחוץ לארץ.

בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם.

אריכות ימים לישראל בארץ ישראל דוקא

והנה מאחר שנשמת היהודי שורשה בעליונים והיא חלק אלוה ממעל, יקשה לנו כיצד יאריך היהודי חיים בארץ, והלא נשמתו תכסוף בכל עת לשוב לשורשה בשמים, ופירש על כך **האלישיך הקדוש** שזהו שרמזו הכתוב **ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה**, שכיון שארץ ישראל היא מקום קדוש אשר שם התגלות כבודו יתברך יותר מבכל העולם, על כן הוא המקום שבו יזכו ישראל לאריכות ימים בעולם הזה, כי בארץ הקודש תזכה הנשמה להידבק בשורשה בעודה בעולם הזה.

בזה יתבאר גם דברי רבי יוחנן (ברכות פ. שהזקנים המאריכים ימים בבבל זוכים

כי לא דבר רק הוא מקם פי הוא חיים ונדבר הזה תאריכו ימים על האדמה (לב מז). נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה. ופירש **האלישיך הקדוש** (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביצורה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה

בדיבור משה היה כלול סתרי תורה לצדיקים ודברים פשוטים לעם

מלשון 'המשכה', כמו שכתוב (אסתר ב ז) 'יהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו'. שכאשר מחשבת האדם בטוחה בהנהגת הבורא, הרי הוא ממשיך על עצמו שכך יהיה באמת. ולכן כשמאמין, יכול למשוך על עצמו גם התעלות ודביקות בה' יתברך, אף בדברים הגבוהים מהשגתו.

חסידים מספרים שכאשר נשבו רוחות מלחמה חזקות קודם מלחמת העולם השנייה היה האדמו"ר מגור בעל **האמרי אמת** רגוע ושלו, אמנם נשמעו מפיו ביטויים נוראים, אך כלפי חוץ לא נראתה עננה כלשהי על פניו. ומשכך, הסיקו החסידים כי לא תבוא מלחמה, ואף הם נשארו בשלוותם. לעומתם, חתנו של הרבי שהיה אף אחיינו **הרה"ק רבי יצחק מאיר אלטר הי"ד**, היה אפוף חששות כבדים, והסתובב מפוחד מאוד. שאלוהו, הלא הרבי אינו דואג. ענה להם בהראותו את דברי האוהב ישראל ע"ה שאמונה הוא מלשון המשכה, ולכן נח שלא רצה להמשיך באמונתו את גזירת המבול היה מאמין ואינו מאמין. כי הצדיק כאשר אינו משלים עם הגזירה יכול למונעה. המשיך ואמר, אף הרבי מטעם זה איננו חפץ להאמין במה שעומד לקרות כדי שלא יקדם את פני הגזירה חלילה וחס.

וכבר דרשו דורשי רשומות, 'אמונה' ראשי תיבות 'נ'פתחו ה'שמים ו'אראה מ'ראות א'לקים', שהוא הכתוב ביחזקאל (א א) בעת שזכה להתגלות מעשה מרכבה. ודרשו ברמז זה, שהדבר שמחמתו בא להתגלות עצומה זו, הוא כח האמונה הפשוטה בבורא העולם.

כן הדבר גם בגשמיות, ראשית הכל היא האמונה, כנודע משמם של צדיקים ויש שהביאו זאת משמו של **הבעל שם טוב ע"ה**, אם אדם חפץ שיהיה לו שפע פרנסה וכדומה, הדבר הראשון שנצרך לזה הוא אמונה. שצריך האדם להאמין ולבטוח בה' יתברך כמאמר הכתוב (לעיל ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' וכפי שתירגם אונקלוס 'ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין', שהכל מידו יתברך, הן 'כח לעשות חיל' כפשוטו, בגשמיות וברוחניות, והן בקניין נכסיו 'ארי יהיב לך עיצא למקני נכסין'.

לכך, ולמי שאין לו חשק, לא יערב לאזנו לשמוע תוכחת מוסר.

והעצה לזה, להלביש מוסריו בדברי אגדה כמנהג הרופא הנותן סמים מרים מעוטפים במחלצות דבש לבל ירגיש מרירות הסם. והיינו דאמר הכתוב 'הוי כל צמא לכו למים' לשמוע דברי מוסר, 'ואשר אין לו כסף' אם אינם כוספים לשמוע מי תורה מוסר ותוכחה, 'לכו שברו' לשון מכר וקנין, למכור להם 'בלא כסף' ותשוקה, 'ובלא מחיר יין וחלב' להלביש אותם באגדה והלכה באופן שיערב לשמוע כמו יין וחלב, שגם אם לא יצמא יומתק לו לשתות יין חלב ודבש, כמאמר הכתוב (שיה"ש ד יא) דבש וחלב תחת לשונך'.

וממנו ניקח לעניינינו, כי גם הדברים שהם בבחינת שמים יכול האדם להימשך אחריהם ולתת לו טעם בשאר הדברים שכן מבין, ולתועלת גדולה תחשב ההאזנה גם לדברים שבבחינת שמים.

ההשגות הגדולות ביותר תלויות באמונת האדם

הטעם שיכול האדם לפעול בנפשו אף כאשר מאזין לדברים שהם למעלה מהשגתו בבחינת שמים, כי ענייני התורה דבוקים ומחוברים זה בזה, ומן האחד יבוא לשני, שכן מצינו שההשגות הגדולות ביותר, תלויים בדברים הנראים לכאורה כפשוטים, אך כיון שתלויים כל ענייני עבודת ה' זה בזה, צריך האדם לעמול בדרגתו, וממנה יוכל לבוא לדרגות למעלה בקודש עד אין שיעור. כמו שרואים אנו בדברי הרה"ק רבי שלמה מלוצק ע"ה תלמידו של רבי דב בער ממעזריטש ע"ה בספרו דברות שלמה (שלח ד"ה וידבר) שכל ההשגות נדרש היסוד של אמונה וביטחון והוא הפתח לכל ההשגות.

באמונתו ממשיך על עצמו שיתקיים הדבר

הדברים עולים יפה עם מה שכתב **האובה ישראל ע"ה** (נח ד"ה ויבוא) בשם רבו **המגיד רבי מיכל מזלאטשוב ע"ה**, אמונה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמר יפ' (לב א). יש לדקדק, מדוע כתב 'האזינו השמים ואדברה', ולא כתב 'האזינו השמים דברי' כמו שכתב לגבי הארץ 'ותשמע הארץ אמרי פי'.

כתב **בקרן לדוד**, כי דברי משה רבינו ע"ה היו בשני אופנים. פשוטי העם הבינו הדברים בפשטות. אך תוכם רצוף אהבה, וצפונים וגנוזים בה סתרי תורה שהם דברים הנאמרים בלחשיה, ואותם השיגו רק גדולי ישראל ובני העליה שבהם. על כן אמר לשון האזנה, שלא אמרם בפירוש, ועל כך **האזינו** הטו אזנכם לדבריו הנאמרים מפה לאוזן בלחשיה, והן הן סתרי תורה, שע"י שנתנו אוזן קשבת לדבר, השיגו הפנימיות שהיתה בתוך דבריו. **ותשמע הארץ** אלו פשוטי העם, ישמעו **אמרי פי**, והן הדברים שאומר בפיו בפירוש לפשוטי העם.

גם כשאינו מבין עושה עלי רושם ונותן בו טעם

בעקבות דבריו יוצא לכאורה שישנם דיבורים התואמים רק לאנשים בעלי מעלה, אם כן מה לכל העם לשמוע כל הדברים וכנאמר בסוף הפרשה הקודמת (לא כח) 'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושוטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ'. אולם יש לנו לדעת כי תועלת גדולה תימצא להאזין גם לדברים שהם בבחינת שמים, ואף למי שאינו מבינם, סוף סוף יביאנו לשמיעת חלק התורה כפי מדרגתו.

וכך מובא בהקדמה לספר הנזכר **קרן לדוד** ממה שכתב בכתב יד קדשו: 'הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכולו, ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב' (ישעיה נה א). יש לפרש בסייעתא דשמיא, על פי מה שכתבתי במקום אחר (ריש פרשת תרומה) ביאור למה נמשלו דברי תורה למים (תענית ז), ומצינו (שם) דדברי תורה נמשלו גם לשאר משקין כגון יין וחלב. דהנה, יש כמה חלקי תורה, שמעתתא והלכה, כגון אלו נמשלו ליין וחלב. ואגדה מוסר ופסקי דינים נמשלו למים שהכל צריכין לו. וכמו שמים אין לו טעם רק למי שהוא צמא, כך דברי מוסר לא יערב כי אם להמתאוהו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

מגיד ממונה

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

עבודת הכהן הגדול בוידויו והלבנת חוט השני

במאמר זה מבאר רבינו את כוחה הגדול של התשובה הפנימית, שהיא העלאת החטאים והמחשבות זרות לשרשם.

וענין זה מיוסד על מה שכבר נתבאר בריבוי מקומות בדברי רבינו ותלמידיו שהביאו משמו, ששורש כל החטאים והמחשבות זרות, הוא בשבעת המידות שירדו מדרגתם המקורית בשבעת המידות הקדושות שהם טוב גמור, לעולמות התחתונים, ושמקורם - כלומר הכוח שממנו נתהוו, והוא מהותם הפנימית - היא החכמה העליונה שהיא מקור ושורש לכל מידה והתעוררות ונטייה בכל הנפשות והרוחות בעליונים ובתחתונים. והעלאת המחשבות זרות לשרשם, באופן של העלאה נכונה ושרשית אשר יש לה העמדה ואחיזה של קיימא, היא על ידי תשובה פנימית בהתבוננות עמוקה בגדלות השי"ת, המביאה לידי תשוקת הנפש ושיבתה אל מקורה להשתפך אל חיק אביה, לחדש את כל המידות, שיתעוררו לפעול רק בעת שיש בהם קיום מצוות ה' יתברך לבד, ואז נמצא שסיבת החטא ופנימיותו היינו המידה הרעה שיצאה לפועל על ידי החטא עולה לשרשה השורש שמשם נמשכים כל המידות, והמידה הזאת שממנה נבעה התאוה הרעה נשתחררה מכבליה ויצאה לחירות אל גבול הקדושה - ספירת החכמה, שורש כל השכלים והמידות.

ואז המידה עצמה מתכללת בכח החכמה, ואדרבה שם היא מוסיפה כוח ואומץ בחכמה העליונה להוסיף ולהמשיך אותה מידה בדרך המתוקנת, ולהמשיך משם את המידות הטובות לאותו האדם השב בתשובה באופן השלם, וממילא נעשים לו זדונות כזכויות, היינו שאותם מידות עצמם שהיו בתוכם, האהבות זרות והיראות רעות וכיצא, הנפכים בעצמם לאהבת ה' ויראתו, וזו היא המתקה גמורה שנמשלת בבחינת התכללות כל הגוונים בגוון 'לבן', שהוא שורש כל הגוונים.

והוא על דרך שנתבאר בדברי רבינו ובשמו בריבוי מקומות על מאמר חז"ל וחילופיהם בגולם, שאפשר להעלות כל דבר לשרשו בחכמה שהיא שורש הכל בחינת גולם שאין לו צורה, ולשנות את מציאותו, וממילא הוא הדי לענין התשובה, שכשאדם משיב את כוחותיו לשרשו, על ידי שמתוודה על חטאיו באותיות פיו, בתשובה מאהבה שעל ידה מדבק את האותיות בשרוש החטאים שהם מידות העליונות - אהבת ה' ויראתו וכו', בכך משיב את האותיות שפגם בהם - על ידי שהשתמש בהם כנגד רצון השי"ת, על ידי זה משיב את כל האותיות לשרשם, וממילא נעשים מזדונות זכויות.

וענין זה שייך לא רק בחטאים, אלא גם במחשבות זרות הטורדים ומפריעים לעבודת הדבקות והנקראת "פיזור הנפש", היינו שהנפש אינה דבוקה בה', אלא טרודה בכל מיני עניינים זרים מדבקות השם יתברך, שעל ידי זה מתרחקת מהשם יתברך, ועל ידי 'תשובה' זו משיב את הנפש למקורה ושורשה ברוך הוא.

וזוהו כוחם המיוחד של הצדיקים על פני כל ישראל, שהם דבוקים תמיד בעולם זה, היינו שמעלים את המידות עצמם כפי שהם בכוחות הנפש לשרשם, על ידי שמתדבקים בכל מהותם ונפשותם בחכמה העליונה, היינו שמדבקים את 'רצונותיהם' שלמעלה מהחכמה ברצון הבורא, וזהו השתנות המהות ממש, שמהות הנפש עצמה מתכללת כולה בבחינת אור אלקותו יתברך אשר ממנה נחצבה וירדה לעולם, ואין בה שום חלק זר אשר יגרום לה חציצה וירידה משרשה, והיא החכמה העליונה הנקראת 'אין', ואין הכוונה להארת החכמה הנמשכת בנפש על ידי מחשבת 'אין' וביטול, אלא אל דרגת ה'חכמה' הנעלה מאוד, והנקראת 'מזל', שהיא למעלה מחלק הנשמה שמתלבש בדרך השגת השכל, אלא הוא חלק הנשמה שלמעלה מהאדם ושממנו נמשכת חלק הנשמה אשר בנפש האדם, ואשר ממנו 'נוזל' ונמשך השפע הרוחני לאדם.

וכשהצדיק עושה את רצונו שיהיה רק כפי רצון הבורא יתברך שמו, שזוכה אין לו תאוות כלל כנגד רצון השי"ת, כיון שכל המידות המתעוררות בקרבו הם רק מכח אותו רצון של הבורא יתברך השורה בקרבו בדרך משכן קבע, הוא זוכה להתדבק בחלק נשמה זה שלמעלה מהנשמה שבגוף, ואז זוכה שפועל למעלה אפילו בלא תפילה, כי רצון הבורא שורה עליו, ונעשית נפש הצדיק וכלי מוכן אל השראת מרכבת אלקותו יתברך בעולם, ואז זוכה לקיום מאמר חז"ל (אבות פ"ב מ"ד) עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו, היינו שמכיון שהצדיק רוצה רק מה שהקב"ה רוצה, אז רצונו נעשה 'מרכבה' לרצון הבורא, וממילא כל מה שהוא רוצה - רוצה גם הקב"ה.

והדברים אמורים גם לגבי תיקון הנשמות שנעשה על ידי התשובה ששבים בני ישראל ביום הכיפורים אל הקב"ה, ובכך מתקנים את הנשמה שתהיה צחה ונקיה ולבנה, וממילא נמתקים מעליהם כל הדינים והקב"ה ממלא רצונם, אבל הצדיק שמכניע רצונו תמיד להקב"ה, יש לו כוח זה תמיד, שכל העולמות מתנהגים על ידו, וכשרואה איזה פגם או איזה אדם שנשמתו נפגמה, הוא יכול להחזירו לשרשו, ולעורר בו הרהורי תשובה מבלי שום דיבור או מעשה, כמו הכהן הגדול ביום הכיפורים שתיקן את נשמותיהם של כל ישראל.

'אֲשַׁכַּל הַכֹּפֵר דוֹדֵי לִי בְכַרְמֵי עֵין גִּדִי וְגו' (שיר השירים א יד). הִנֵּה נוֹדַע כִּי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים עַל יְדֵי עֲבוֹדַת הַדְּבֹר וְהוֹדֵי שָׁלוּ שעל ידיהם מעלה את האותיות שנפלו על ידי החטאים ומדבקם אל שרשם, **מְכַפֵּר עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה מְלַבֵּין לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית (יומא סח:)** שהלשון זהורית היה בגוון אדום המורה על דין, והיינו הדינים המתעוררים מחמת עוונות בני ישראל, והתלבנותו מורה על כפרת העוונות, **כִּי הָיָה מִבֵּיא הַכֹּל לְשָׁרְשׁוֹ** באותיות התורה שהם שורש כל האותיות, ובכללם אותיות החטא שנכתבו ויצאו לפועל על ידי עוונות בני ישראל.

וְעַל יְדוֹ הָיָה נַעֲשֶׂה הַצְּבַע לָבָן כי כל המידות נמשכים מהחכמה שהיא בחינת 'לובן', ושם שורש כל המידות בטהרתם, שעדיין לא נתעוותו מכוונת הבורא בבריאתם, כפי שאירע בירידת המידות למטה ששם נתערבו טוב ברע, **כִּי כָל הַמְרָאוֹת יְכוּלִים לְצַבֵּעַ חוּץ מְלֶבֶן, שְׂאִינוֹ כִּי אִם כְּשֶׁהִיא מִתְחַלֵּת בְּרִיתוֹ,** וזה מורה על כך שהגוון הלבן הוא גוון עצמי של עצם הדבר ושרשו, **עַל כֵּן הָיָה נַעֲשֶׂה לָבָן, לְהָרְאוֹת שֶׁהַכֹּל כָּבֵר נִמְתָּק בְּשָׁרְשׁוֹ** ושורש כל המידות והתאוות הכל בחכמה אינו אלא קדושה גמורה, וזהו שאמרו בגמרא (יומא סז.) מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח, שנאמר (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

וְזֶהוּ 'מְכַל חֲטָאֵיכֶם לְפָנַי ה' תְּטַהְרוּ' (ויקרא טז ל), דְּהֵינּוּ שְׁכַל חֲטָאֵיכֶם עֲצָמָם, הֵם הוֹעִילוּ להביא תענוג למעלה על ידי שיבת החיות שבהם לשרשם, היינו כשאתם שבים ביום הכיפורים, **כְּשֶׁבָא 'לְפָנַי ה' כשאתם זוכים להתקרב אל המקום הזה הנקרא 'לפני ה' שאתם דבוקים ברצון העליון, תְּטַהְרוּ',** מכח זה תקבלו כח טהרה מלמעלה ממקום נשגב זה, באופן שעל ידי עליית החטאים לשרשם, הם מתכללים במידות העליונות שמהם נחצבו, כפי שהם חקוקים

בחכמה העליונה שהיא מקור כל המידות, ואז מתעוררים למעלה המידות העליונות כפי שהם מתקונות בתכלית, ומשפיעות רוח טהרה של מידות הקדושה.

וְהוּא עַל דֶּרֶךְ מֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (יומא פו:) זְדוּנוֹת נַעֲשׂוּ לֹא כְזִכִּיּוֹת, לְפִי שֵׁשׁ יוֹתֵר תַּעֲנוּג מִי שֶׁהִיא טָמֵא וּבִדְרֶךְ רְחוּקָה וְאַחַר כֵּן נִתְקַרַב וְנִטְהַר כִּיּוֹן שֶׁהוּא דָבָר חִידוּשׁ יוֹתֵר, וְלִכֵּן גּוֹרֵם שְׁעִשׂוּעִים לְמַעֲלָה. וְזֶהוּ (בְּרֻכּוֹת לד:): בְּמָקוֹם שֶׁבַעֲלִי תְשׁוּבָה עוֹמְדִים אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִים לְעַמּוֹד וְכוּ'. וְזֶהוּ נִרְמַז בְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב (אִיּוֹב לֵד יט) 'לֹא נִפְרַשׁ שׁוּעַ לְפָנַי דָּל', דְּהֵיִינוּ מִי שֶׁהִיא דָּל תַּחֲלָה שֶׁפֶגַם בְּמִידוֹת שֶׁנִּתְדַלְדְּלוּ וְנִתְרַחֲקוּ מִמְּקוֹרָם, וְחָזַר בְּתִשׁוּבָה, וְה'שׁוּעַ' - הוּא הַצְדִּיק מְעִיקָרָא, שֶׁעֲשִׂיר בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת, וְלֹא נִיכְרַת חֲשִׁיבוֹתוֹ יוֹתֵר מִ"דל" - הִרְשַׁע שֶׁחָזַר בְּתִשׁוּבָה, כִּיּוֹן שֶׁכֵּל חֲטָאֵיו נִתְכַלְלוּ בְּשִׂרְשָׁם.

וְהִנֵּה אָמְרוּ (תענית כד:) מֶה הוֹעִילָה תַּפְּלָתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל וְכוּ' כִּנְגַד תַּפִּילַת רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא, וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַגְּמָרָא שֶׁתַּפִּילַת הַצְדִּיק מוֹעִילָה יוֹתֵר מִתַּפִּילַתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְהֵיִינוּ שֶׁהַצְדִּיק יְכוּל לַעֲשׂוֹת הַשְּׂתַנּוֹת בְּכָל עֵת שִׁירְצָה, מֶה שְׁאֵין כֵּן כֹּהֵן גָּדוֹל דְּיֻקָּא בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים כִּי עֵינָיו שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא שֶׁאֵז מֵאִיר שׁוֹרֵשׁ הַשֵּׁרִשִׁים לְיִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן יְכוּל הַכֹּהֵן גָּדוֹל לַעֲשׂוֹת הַשְּׂתַנּוֹת, מֶה שְׁאֵין כֵּן הַצְדִּיק שֶׁרְצוֹנוֹ דְּבוּק תַּמִּיד בְּרְצוֹנוֹ יִתְבַרֵךְ, יְכוּל לַעֲשׂוֹת הַשְּׂתַנּוֹת בְּכָל עֵת שִׁירְצָה.

וְזֶהוּ הַחֲלוּקֵי בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַמוֹת הָעוֹלָם, שְׁאֵינָם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת הַשְּׂתַנּוֹת כִּלְל בְּשַׁפְעַת הַנִּמְשָׁךְ אֵלֵיהֶם הֵן בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, שְׁאֵין לָהֶם שׁוֹם תַּפִּיסָה בְּשׁוֹרֵשׁ הַשַּׁפְעַת וְכֵן אֵינָם יְכוּלִים לְהַמְשִׁיךְ מִשֶּׁם שַׁפְעַת חֲדָשׁ, כִּי אִם לְהֵבִיא מִמְּקוֹם לְמָקוֹם הָאוֹמוֹת בְּתַפְלַתָם יְכוּלִים רַק לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשַּׁפְעַת שֶׁנִּגְזַר לָהֶם מֵרֵאשׁ בְּכַלְלוֹת, שִׁיבּוֹא דוּקָא אֶל זֶה הָאָדָם אוֹ הָאוֹמָה וְאֵל מָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלְלִים עֵלָיו, מֶה שְׁאֵין כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבַרֵךְ שֶׁהֵם בְּנִים לְמָקוֹם וְשׁוֹרְשָׁם הוּא בְּעֵצְמוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַרֵךְ כִּפִּי שֶׁהֵבֵן נִמְשָׁךְ מֵעַצֵּם מִחֲשַׁבְתָּהּ הָאֵב, וְלִכֵּן דְּבוּקִים בְּמִזְל 'נוצַר חֲסֵד' (נוצַר אוֹתִיּוֹת רְצוֹן), וְהֵם יְכוּלִים לְהֵבִיא אֶת הַנְּהַגַת הָעוֹלָם שֶׁמִּתְנַהֵג עַל יַדֵּי מִידוֹת חֲסֵד וּגְבוּרָה כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְלִהְיֵהוּ לְשִׁרְשׁ הַשֵּׁרִשִׁים שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהַוָּה כֹּל וְהוּא אוֹר הַחֲכָמָה שׁוֹרֵשׁ כֹּל הַמִּידוֹת - בְּחִינַת 'לוֹבֵן' שֶׁמִּמֶּנּוּ אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת הַשְּׂתַנּוֹת לְכָל הַגּוֹנוּיִם וְכַדְלַעִיל, וְהֵם מִמְשִׁיכִים מִשֶּׁם שַׁפְעַת חֲדָשׁ, מִשֶּׁא"כ הָאוֹמוֹת כּוֹחֵם הוּא רַק לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִידוֹת שִׁישׁ לָהֶם כִּפִּי רְצוֹנָם לְאִיזָה אֲהָבָה אוֹ יִרְאָה שְׂרוּצִים, אֲבָל אֵינָם יְכוּלִים לְחַזֵּר וְלִהְעַלּוֹת אֶת הַמִּידוֹת לְשִׂרְשָׁם.

וְהוּא יִתְבַרֵךְ מִחֲמַת אֲהָבָתוֹ אוֹתָנוּ

הַמִּתְעוֹרֶרֶת מִגּוֹדֵל הַנְּחַת רוּחַ וְהַשְּׁעִשׂוּעִים בְּהַעֲלַת הַמִּידוֹת אֶל הַמַּחֲשָׁבָה הַקְּדוּמָה - "שׁוֹרֵשׁ הַשֵּׁרִשִׁים שֶׁמִּמֶּנּוּ נִתְהוּוֹה כֹּל", מִשְׁנָה בְּכָל עֵת מֵרַע לְטוֹב אֶפְלוּ בְּלֹא תַּפְּלָה, כִּי הֵא דְרַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא שֶׁגָּלָה רְצוֹנוֹ בְּלֵבָד כִּיּוֹן שֶׁכֵּל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים וּמִקְבָּלִים חִיּוֹת מֵהַצְדִּיק, שֶׁבְּשַׁעֲשׂוּעִים שֶׁגּוֹרֵם לְמַעֲלָה מִחֲדָשׁ וּמִמְשִׁיךְ רְצוֹן לְבִרְיַת הָעוֹלָמוֹת, וּמִמִּילָא מוֹכְרַחַת כֹּל הַבְּרִיאָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּדֶרֶךְ מִמִּילָא בְּלִי תַּפִּילָה, וְזֶה (תְּהִלִּים קמָה יט) 'רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֵׂה' אֶפְיִלוּ בְּרְצוֹן לְבַד, גַּם כֹּאשֶׁר הַצְדִּיק לֹא תַּפְלַל עַל זֶה אֲלֵא רַק אִמְרוּ שֶׁכֵּן רְצוֹנוֹ. [וְהֵיִינוּ מִכִּיּוֹן שֶׁדִּיבּוּר הַצְדִּיק דְּבוּק בְּשִׂרְשׁוֹ, וּבְדַבּוּרוֹ לְבַד מַעֲלָה אֶת הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵיוּ דְבוּקִים בְּרְצוֹן הָעֵלְיוֹן, וְנַעֲשֵׂה מִ'רְצוֹן' - 'צְנוּר' שִׁיתִּמְשַׁךְ הַשַּׁפְעַת עַל יָדוֹ].

וְזֶהוּ (שבת קנו.) 'אֵי"ן מִזְל לְיִשְׂרָאֵל, דְּהֵיִינוּ מִזְרִגַת חֲכָמָה נִקְרָא אֵי"ן, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (אִיּוֹב כח יב) 'וְהַחֲכָמָה מֵאֵי"ן תִּמְצָא' הַחֲכָמָה נִמְשַׁכַת עַל יַדֵּי מִי שֶׁמִּחֲזִיק עֲצָמוֹ ל'אֵי"ן' שֶׁהוּא שֶׁפֶל בְּעֵינָיו, וּמִמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ ה'מִזְל' כְּלוֹמֵר נְזִילַת הַשַּׁפְעַת וִירִידַתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וּמִמֶּנּוּ נִתְהַוָּה הַכֹּל, כִּי 'כָּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂיתָ' (תְּהִלִּים קד כד) שֶׁכֵּל הָעוֹלָמוֹת נַעֲשׂוּ מֵאוֹרָה שֶׁל הַחֲכָמָה וּשְׁפַעָה, וְהֵיִינוּ חֲכָמַת אֲלֻקוֹת שֶׁמִּמֶּנּוּ נּוֹצְרוּ הַפְּרֻטִים שֶׁהֵם יִדְעַת אֲלֻקוֹת שִׁישׁ בְּכָל נְבֵרָא וְנְבֵרָא וְהִיא הַמַּחֲיָה אוֹתָם בְּכָל עֵת, וְהִיא נִקְרָאת מִזְל וְהוּא מִזְל 'נוצַר חֲסֵד', נּוֹצַר אוֹתִיּוֹת רְצוֹן, הֵיִינוּ הַרְצוֹן וְהַשַּׁפְעַת מִמְשִׁיךְ הַצְדִּיק עַל יַדֵּי שְׁמִיּוּחַד עִם רְצוֹנוֹ בְּרְצוֹן הַשֵּׁ"ת וְהַנְּחַת רוּחַ שֶׁגּוֹרֵם עַל יַדֵּי זֶה לְמַעֲלָה, וְעַל יַדֵּי זֶה נִמְשָׁךְ הַשַּׁפְעַת לְעוֹלָמוֹת, עַל דֶּרֶךְ (בְּמַדְבַר כד ז) 'יֵזַל מִים מִדְּלִי' הַמִּזְל הָעֵלְיוֹן יִשְׁפִיעַ אֶת הַשַּׁפְעַת הַהִמְכוּנָה מִים עַל יַדֵּי 'דְּלִי' הַצְדִּיק שֶׁמִּמְשִׁיכוֹ וּמִבִּיאֻו לְעוֹלָם כְּמוֹ דְּלִי, וְעַל יַדֵּי זֶה נִמְשָׁךְ הַשַּׁפְעַת לְיִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן כִּיּוֹן שִׁישְׂרָאֵל מִקְבָּלִים מִמִּידָה זֹאת שֶׁהִיא שׁוֹרֵשׁ כֹּל הַמִּידוֹת בִּיכוּלַתָם לְחַזֵּר אֶת כֹּל הַמִּידוֹת לְשִׂרְשָׁם, מִשֶּׁא"כ אוֹמוֹת הָעוֹלָם, וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְעַתָּה מִבְּאֵר רַבִּינוּ אֶת הַפְּסוּק (שִׁיר הַשִּׁירִים א יד) אֶשְׁכַּל הַכֶּפֶר דּוֹדִי לִי בְּכַרְמִי עֵין גְּדִי, וּמִקְדִּים לְזֶה הַקְּדָמָה:

וְנִקְרָאת הַחֲכָמָה גַּם כֵּן עֵי"ן, כִּי הַחֲכָמִים נִקְרָאִים עֵינֵי הָעֵדָה (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א טו) מִשׁוּם שֶׁמִּמְשִׁיכִים לְעוֹלָם אֶת אוֹר הַחֲכָמָה, וְהִיא בְּחִינַת רֵאשִׁית וְהַסְתַּכְלוֹת, שֶׁהִיא הַהִמְשַׁכָּה שֶׁל הַחֲכָמָה. **וְזֶהוּ 'אֶשְׁכַּל הַכֶּפֶר', כִּי אִישׁ שֶׁהִפֵּל בּוֹ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א סב, סוֹטָה מז:)** דְּהֵיִינוּ צְדִיק שִׁישׁ בּוֹ חֲכָמָה שֶׁ"מִמֶּנּוּ נִתְהוּוֹה הַכֹּל" (כְּלִשׁוֹן רַבִּינוּ), בְּכָל פַּעַם 'הַכֶּפֶר' מִכֶּפֶר הוּא עַל הַחֲטָאִים עַל יַדֵּי שֶׁמַּעֲלָה אוֹתָם לְשִׂרְשָׁם בְּחֲכָמָה, וְעַל יַדֵּי זֶה 'דּוֹדִי לִי' שֶׁנִּמְשָׁךְ 'דּוֹדִי' עַל יָדוֹ לְעוֹלָם.

וְדוֹדִי הוּא כִּיּוֹן לְהַמְשַׁכַת שַׁפְעַת יִדִּידוֹת אֲלֻקוֹת לְעוֹלָם עַל יַדֵּי הַצְדִּיקִים, וְאֵין צְרִיף לְהַמְתִּין עַד יוֹם הַכַּפּוּרִים.

וְהַכֶּפֶר' הוּא מְלִשׁוֹן 'כַּפּוּרֵי זָהָב' (עזרא א י), שֶׁהוּא לְשׁוֹן קְנוּחַ (זְבָחִים צג:) שֶׁהִיוּ הַכֹּהֲנִים מִקְנִחִין אֶת הַדָּם שֶׁבִּצְבָעוֹתֵיהֶם בְּשַׁפַּת הַמְּזֻרֵק, שֶׁמִּקְנָח הַדָּבָר הֵוּא, הַמִּידָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁחֲכָמַת הָאֲלֻקוֹת שֶׁבּוֹ נִתְכַסְתָּה בְּלִבּוּשִׁים וְהַסְתָּרִים, וְהַצְדִּיק מִקְנַח אֶת הַלְּכָלוֹךְ הַמְּסִתִּיר עַל מִצִּיאוֹתוֹ הָאִמִּיתִית שֶׁהִכֵּל בְּחֲכָמָה נַעֲשֵׂה וְכֹל מִצִּיאוֹתוֹ הָאִמִּיתִית הִיא חֲכָמָה, וּמִבִּיאֵי אֶל שִׂרְשׁוֹ שֶׁהוּא הַמִּידָה הַקְּדוּשָׁה כִּפִּי שֶׁנִּכְלַלַת בְּאוֹר הַחֲכָמָה הַמֵּאִיר בַּה אֶת בְּחִינַת ה'אֵי"ן' שֶׁעַל יַדֵּי זֶה הוּא תִּקְוָה, וּמִשְׁתַּנָּה עַל יָדוֹ מִצִּירוֹף שֶׁל אוֹתִיּוֹת שֶׁל מַחֲשָׁבָה זָרָה, לְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם שׁוֹרֵשׁ הָאוֹתִיּוֹת וְהַמִּידוֹת הַלָּלוּ.

וּפְרָשׁ הַפְּתוּב לְמָה הוּא כֵּן, לְפִי שֶׁ'בְּכַרְמִי עֵין גְּדִי, דְּהֵיִינוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים כָּרֶם (שְׁמוֹת רַבָּה ה יב) וְזֶהוּ 'בְּכַרְמִי' - בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים כָּרֶם, שׁוֹרָה וּמִתְגַּלָּה עַל יַדֵּי הַחֲכָמִים בְּחִינַת 'עֵין' הוּא הַחֲכָמָה שֶׁהִיא בְּחִינַת רֵאשִׁית וְהַסְתַּכְלוֹת רּוּחָנִית וְהוּא דְּבוּק בְּבְחִינָה זֹאת, 'גְּדִי', הוּא הַמִּזְל נּוֹצַר חֲסֵד שֶׁהוּא מִמְשִׁיךְ אֶת הַחֲכָמָה לְיִשְׂרָאֵל, עַל דֶּרֶךְ 'הַאוֹמֵר גַּד גְּדִי וְסִנּוֹק לֹא אֲשַׁכִּי וּבּוֹשִׁכִי, יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם דְּרַכֵּי הָאִמּוּרִי' וְכוּ' (שְׁבַת סז:), וְשֶׁם מוֹכַח שֶׁלִּשׁוֹן "גְּדִי" הוּא כִּיּוֹן לְמִזְל, כְּלוֹמֵר מִכִּיּוֹן שִׁישְׂרָאֵל דְּבוּקִים בְּחֲכָמָה שֶׁהִיא ה'מִזְל', וְעַל יָדָה מִמְשִׁיכִים שַׁפְעַת מִלְמַעְלָה, לִכֵּן יְכוּלִים הֵם לְהַעֲלוֹת אֶת שׁוֹרֵשׁ הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הָעוֹנוּת וְהַחֲטָאִים לְמַעֲלָה, וְדו"ק.

מהדורה חדשה
מעודכנת ומפוארת
עם הרבה הוספות

הליכות המועדים

- ♦ הלכות ארבעה מינים
- ♦ תמונות מאירות עיניים
- ♦ פניני הלכה
- ♦ לקט מדרשים
- ♦ תפילות ובקשות

בית עזרא

להשיג בחנויות הספרים   מרכז הזמנות: 1800-22-55-66